

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria-Vlada-Government

Ministria e Shëndetësisë / Ministarstvo Zdravsta / Ministry of Health

Instituti Kombëtar i Shëndetësisë Publike të Kosovës

Nacionalni Institut za Javno Zdravstvo Kosova / National Institute of Public Health of Kosova

Analiza e gjendjes shëndetësore të popullatës dhe sistemit shëndetësor të Kosovës për vitin 2023

Departamenti i Mjekësisë Sociale
Instituti Kombëtar i Shëndetësisë Publike të Kosovës - IKShPK
Nëntor 2025

Botuesi:

Instituti Kombëtar i Shëndetësisë Publike të Kosovës

Copyright:

Instituti Kombëtar i Shëndetësisë Publike të Kosovës

Përdorimi i të dhënave lejohet vetëm kur citohet burimi i tyre!

Ky raport analitik është hartuar nga:

Stafi i Departamentit të Mjekësisë Sociale në Institutin Kombëtar të Shëndetësisë Publike të Kosovës:

Prof. Dr. Merita Berisha
Dr. Sebahate Pacolli-Krasniqi
Dr. Mejreme Bajçinovci
Dr. Sevdie Spahiu
Dr. Florie Miftari-Basholli
Dr. Lejlifere Shabanaj-Krasniqi
Dr. Pranvera Krasniqi
Floriana Saiti

Stafi i Mjekësisë Sociale në Qendrat Rajonale të Shëndetësisë Publike:

Dr. Adnora Nurboja
Dr. Agron Hoxha
Dr. Igballe Shalaku
Dr. Lendita Krasniqi
Dr. Shkëlzen Kurtaj
Nekibe Hyseni
Nysret Imeri

Specializantët e Shëndetësisë Publike:

Dr. Egzon Pnishi
Dr. Heroidë Ferati Bytyçi
Dr. Arlinda Jetishi

Parathënie

Të dhënat e paraqitura në këtë analizë janë mbledhur dhe përpunuar nga Instituti Kombëtar i Shëndetësisë Publike të Kosovës (IKShPK), bazuar në raportet e dorëzuara në Qendrën e Statistikave Shëndetësore të IKShPK-së sipas organizimit të vitit 2023, si dhe në të dhëna të siguruar nga Agjencia e Statistikave të Kosovës.

Këto të dhëna janë përdorur për të analizuar, në masën sa lejon cilësia dhe disponueshmëria e tyre në të tri nivelet e sistemit shëndetësor, gjendjen shëndetësore të popullatës në Kosovë. Megjithatë, ekzistojnë boshllëqe të konsiderueshme në raportim, veçanërisht nga komunat me shumicë të popullsisë nga komuniteti serb si edhe nga sektori privat shëndetësor, për shkak të mungesës së raportimit të tyre të rregullt në Qendrën e Statistikave Shëndetësore në IKShPK.

Analiza pasqyron indikatorët kryesorë të gjendjes shëndetësore dhe shërbimeve të ofruara, duke synuar të ndihmojë politikëbërësit, profesionistët e shëndetësisë dhe partnerët zhvillimorë në identifikimin e fushave prioritare për përmirësim. Përmes këtij dokumenti synohet të krijohet një pasqyrë më e qartë mbi zhvillimet dhe sfidat në sistemin shëndetësor, duke nxitur planifikim më të bazuar në evidencë dhe vendimmarrje më të informuar.

Duke marrë parasysh kufizimet ekzistuese në raportim dhe boshllëqet në mbulimin e të dhënave, ka hapësirë për angazhim të vazhdueshëm në raportim më të plotë dhe rezultate edhe më të sakta për realitetin e ofrimit të kujdesit shëndetësor në Kosovë.

Drejtor
Departamenti i Mjekësisë Sociale

Prof. Dr. Merita Berisha

Drejtor Ekzekutiv
Instituti Kombëtar i Shëndetësisë Publike të Kosovës

Dr. Ardita Baraku

Përmbajtja

Parathënie.....	4
Lista e tabelave	7
Lista e grafikëve.....	8
Lista e shkurtesave.....	9
1. Hyrje	11
1.1. Përcaktuesit shëndetësor	12
1.1.1 Përcaktuesit socio-ekonomik të shëndetit	12
1.1.2 Financimi shëndetësor	14
1.1.3 Faktorët e rrezikut që kanë të bëjnë me përcaktuesit e sjelljes që ndikojnë në shëndet	16
2. Të dhënat demografike.....	17
2.1. Popullata në Kosovë	17
2.2.1. Ecuria e indikatorëve demografik sipas viteve.....	19
2.3. Mortaliteti dhe shkaqet e mortalitetit	22
2.3.1. Mortaliteti Infantil	22
3. Rrjeti i institucioneve shëndetësore	24
3.1. Institucionet publike të kujdesit shëndetësor	24
3.2. Institucionet private të kujdesit shëndetësor	25
3.3. Resurset Humane	28
3.4. Indikatorët e mbulimit, vëllimit dhe kualitetit të punës	30
4. Morbiditeti në Kosovë	34
4.1. Morbiditeti në kujdesin parësor shëndetësor.....	34
4.2. Morbiditeti në kujdesin dytësor shëndetësor.....	35
4.3 Morbiditeti në kujdesin tretësor shëndetësor	36
5. Sëmundjet kronike masovike jo ngjitëse	37
6. Veprimtaria e departamenteve në IKShPK me QRShP	43
6.1. Departamenti i Epidemiologjisë.....	43
6.1.1. Sëmundjet të cilat raportohen në mënyrë të agreguar	45
6.1.2. Sëmundjet të cilat raportohen në mënyrë individuale.....	45
6.1.3. Sëmundjet Vaksinë-preventabile.....	46
6.1.4. Hepatiti B dhe Hepatiti C.....	46
6.1.5. Tuberkulozi -TB.....	47
6.1.7. HIV/AIDS	48
6.1.8. COVID-19 gjatë vitit 2023	49

6.1.9	Vaksinimi në Kosovë.....	50
6.2.	Departamenti i Ekologjisë Humane	52
6.2.1.	Qendra e ujit.....	52
6.2.2.	Spektori i aerondotjes	52
6.2.3.	Mbikëqyrja higjieniko-sanitare	53
6.3.	Qendra e Laboratorëve Testuese	54
6.4.	Departamenti i Mikrobiologjisë	54
6.5.	Departamenti i Mjekësisë Sociale	56
6.5.1.	Njësia e Observatorit për shëndetin e nënës, fëmijës dhe të rinjve	56
6.5.2.	Njësia e Promovimit dhe edukimit shëndetësor	56
6.5.3.	Aktivitetet e përbashkëta të DMS.....	58
6.6.	Qendra e Statistikave Shëndetësore	58
6.7.	Qendra mbi moshimin.....	59
7.	Përfundimet.....	60
8.	Rekomandimet	64
9.	Referencat	66

Lista e tabelave

Tab. 1 Buxheti për shëndetësi në nivel qendror, Kosovë 2023	14
Tab. 2 Buxheti për shëndetësi në nivel qendror (€), Kosovë 2019-2023	14
Tab. 3 Buxheti komunal për shëndetësi dhe mirëqenie sociale, 2019-2023 (€).....	15
Tab. 4 Indikatorët demografik sipas komunave, Kosovë 2023	18
Tab. 5 Rrjeti i institucioneve publike të kujdesit shëndetësor, 2023.....	24
Tab. 6 IPSh-të jo spitalore të licencuara sipas komunave, 2023	25
Tab. 7 Llojet e IPSh-ve të tipit ambulator, 2023	26
Tab. 8 IPSh-të spitalore sipas komunave, 2023	27
Tab. 9 Lloji i IPSh-ve të tipit spitalor, 2023	27
Tab. 10 Profili i të punësuarve në sistemin publik të kujdesit shëndetësor, 2023	28
Tab. 11 Të punësuarit në kujdesin parësor shëndetësor (N), 2015-2023.....	29
Tab. 12 Të punësuarit në kujdesin dytësor shëndetësor (N), 2015-2022.....	29
Tab. 13 Të punësuarit në kujdesin tretësor shëndetësor në QKUK (N), 2015-2023.....	30
Tab. 14 Indikatorët e vëllimit të punës dhe cilësisë në KDSH dhe QKUK, 2023.....	31
Tab. 15 Indikatorët e veprimtarisë shëndetësore në KDSH, 2015-2023 ..	32
Tab. 16 Indikatorët e vëllimit/veprimtarisë shëndetësore në QKUK, 2015-2023	32
Tab. 17 Dhjetë sëmundjet kronike masovike jo ngjitëse sipas gjinisë, 2023	37
Tab. 18 Sëmundjet kronike masovike jo ngjitëse më të shpeshta (N), sipas viteve 2018-2023.....	37
Tab. 19 Sëmundjet malinje sipas grupeve të diagnozave dhe gjinisë, 2023.....	38
Tab. 20 Rastet e reja të sëmundjeve malinje sipas grupeve të diagnozave (N), 2012-2023.....	41
Tab. 21 Sëmundjet ngjitëse me Mb mbi 100 kurdoherë gjatë viteve 2014-2023.....	43
Tab. 22 Sëmundjet ngjitëse në Kosovë, 2022-2023	44
Tab. 23 Rastet e Infeksioneve Seksualisht Transmisive gjatë vitit 2023, Kosovë.....	47
Tab. 24 Mbulueshmëria me vaksina (%) 2022-2023.....	51
Tab. 25 Realizimi i monitorimit të jashtëm të ujit për pije (N), 2023	52
Tab. 26 Strishot nga sipërfaqet punuese në spitalin e përgjithshëm të Gjilanit.....	53
Tab. 27 Strishot nga sipërfaqet punuese në institucione parashkollore në Regjionin e Gjilanit	54
Tab. 28 Analizat në Qendrën e Laboratorëve Testuese, 2023	54
Tab. 29 Mostrat e punuara në Departamentin e Mikrobiologjisë, IKShPK, 2023.....	55

Tab. 30 Mostrat mikrobiologjike të punuara në QRShP, 2023.....	55
Tab. 31 Aktivitetet e realizuara nga KESH sipas rajoneve për vitin 2023.....	57
Tab. 32 Aktivitetet e realizuara nga KESH në shkolla, sipas rajoneve për vitin 2023.....	57

Lista e grafikëve

Graf. 1 Piramida e popullsisë së Kosovës, 2017.....	12
Graf. 2 Distribrimi i buxhetit për shëndetësi në nivel qendror, 2023.....	15
Graf. 3 Trendi i lindjeve, Kosovë 2000-2023 (N)	19
Graf. 4 Ecuria e natalitetit në Kosovë, 2000-2023 (‰).....	19
Graf. 5 Ecuria e mortalitetit në Kosovë, 2011-2023 (‰)	20
Graf. 6 Ecuria e shtimit natyror në Kosovë, 2011-2023 (‰)	20
Graf. 7 Ecuria e mortalitetit infantil në Kosovë, 2002-2023 (‰).....	21
Graf. 8 Ecuria e mortalitetit perinatal në Kosovë, 2000-2023 (‰)	21
Graf. 9 Vdekshmëria e foshnjave sipas moshës, 2023 (‰).....	22
Graf. 10 Mjekë dhe Infermierë për 1,000 banorë në Kosovë, rajon dhe BE	28
Graf. 11 Dhjetë sëmundjet kronike masovike jo ngjitëse, 2023 (%)	38
Graf. 12 Rangimi i grupeve të diagnozave malinje për të gjitha rastet e raportuara (%), 2023	39
Graf. 13 Struktura gjinore e rasteve me sëmundje malinje (%), 2023.....	39
Graf. 14 Rastet e reja të sëmundjeve malinje (N), 2012-2023.....	42
Graf. 15 Shkalla e incidencës së sëmundjeve malinje për 100,000 banorë, 2023	42
Graf. 16 Rastet e sëmundjeve ngjitëse 2023, të dhënat e agreguara të shprehura në përqindje	42
Graf. 17 Rastet e sëmundjeve ngjitëse, 2023 të dhënat individuale të shprehura në përqindje.....	42
Graf. 18 Numri i rasteve të reja të Hepatitit, 2015-2023	46
Graf. 19 Numri i rasteve me Tuberkuloz në Kosovë, 2018-2023.....	47
Graf. 20 Numri i rasteve dhe vdekjeve nga HIV/AIDS në Kosovë, 1986-2023	48
Graf. 21 Kumulativi i rasteve, incidenca dhe mortaliteti nga COVID-19 sipas komunave në Kosovë gjatë vitit 2023	49

Lista e shkurtesave

AIDS	Sindromi i imunodeficiencës humane të fituar
AMF	Ambulantë e Mjekësisë familjare
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
BE	Bashkimi Evropian
BPV	Bruto Produkti Vendor
COVID-19	Sëmundja e korona virusit 2019
DMS	Departamenti i Mjekësisë Sociale (në IKShPK)
ECDC	Qendra Evropiane për Parandalimin dhe Kontrollin e sëmundjeve
FSSh	Fondi i Sigurimeve Shëndetësore
HIV	Virusi i Imuno-Deficiencës Humane
HPV	Virusi i Papillomës Humane
IKShPK	Instituti Kombëtar i Shëndetësisë Publike i Kosovës
IPSh	Institucion privat shëndetësor
IST	Infeksionet Seksualisht të Transmetueshme
KDSh	Kujdesi Dytësor Shëndetësor
KESh	Komisioni për Edukim Shëndetësor
KPSh	Kujdesi Parësor Shëndetësor
KTSh	Kujdesi Tretësor Shëndetësor
Mb	Morbiditeti
MSh	Ministria e Shëndetësisë
MSM	Meshkujt që bëjnë seks me meshkuj
OBSH	Organizata Botërore e Shëndetësisë
PM ₁₀	Grimcat e ajrit me diametër 10 mikrometra e më pak
QIRSKPSh	Qendra Integruese Rehabilituese e të Sëmurëve Kronik Psikiatrik në Shtime
QKMF	Qendra Kryesore të Mjekësisë Familjare
QKMP	Qendra Kryesore e Mjekësisë së Punës
QKTGJ	Qendra Kombëtare e Transfuzionit të Gjakut
QKUK	Qendra Klinike Universitare e Kosovës
QKUSK	Qendra Klinike Universitare Stomatologjike e Kosovës

QLT	Qendra e Laboratoreve Testuese
QMF	Qendra e Mjekësisë Familjare
QRShP	Qendra Rajonale të Shëndetit Publik
QShMBB	Qendrat e Shëndetit Mendor të Bazuara në Bashkësi
R1	Kontrolli i ujit për turbullira, klor rezidual dhe parametra bakteriologjik
R2	Kontrolli i ujit për parametra të analizës bazike kimike
R3	Kontrolli i ujit për prezencë të metaleve të rënda
SIDS	Sindroma e Vdekjes së Papritur të Foshnjës
ShSKUK	Shërbimi Spitalor Klinik Universitar i Kosovës
SISh	Sistemi i Informimit Shëndetësor
SJN	Sëmundjet Jo Ngjitëse
THM	Trihalometan
TOC	Karboni organik total

1. Hyrje

Republika e Kosovës ka sipërfaqe prej 10,905.25 km². Gjendet në pjesën e Evropës jug-lindore, e kufizuar me Shqipërinë në jug-perëndim, Malin e Zi në veri-perëndim, Serbinë në veri-lindje dhe në jug me Maqedoninë e Veriut (ASK, Kosova në shifra 2022).

Territori i Republikës së Kosovës karakterizohet me lartësi të ndryshme mbidetare. Pika më e ulët e Kosovës ndodhet në luginën e lumit Drini i Bardhë, në kufi me Shqipërinë dhe arrin lartësinë 270 m mbi nivelin e detit, e ajo më e lartë ndodhet në perëndim të Kosovës, në Gjeravicë – 2,656 m (ASK, Kosova në shifra 2022).

Në aspektin hidrografik, Kosova ndahet në pellgje lumore: Drini i Bardhë, Ibri, Morava e Binçës dhe Lepenci. Rrjedhat lumore të Kosovës derdhën në tre ujëmbledhës detarë: Deti i Zi, Deti Adriatik dhe Deti Egje (ASK, Kosova në shifra 2022).

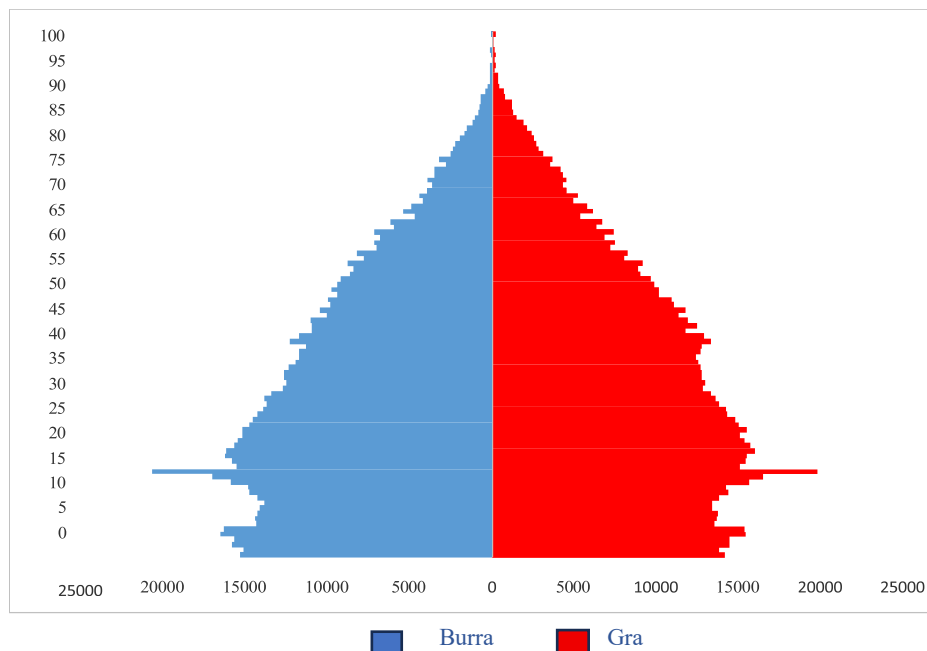
Klima e Republikës së Kosovës në pjesën më të madhe është kontinentale, duke rezultuar me verë të ngrohtë dhe dimra të ftohtë, me ndikime mesdhetare dhe kontinentale (temperatura mesatare brenda vendit luhet nga +30°C në verë, në -10°C në dimër). Megjithatë, për shkak të ngritjeve të pabarabarta në disa pjesë të vendit, ka ndryshime në temperaturë dhe shpërndarjen e reshjeve (ASK, Kosova në shifra 2022).

Aktualisht në Kosovë janë 38 komuna me 1,469 vendbanime të organizuara sipas ligjeve të vendit. Kosova ka popullsinë prej 1,603,120 banorë (ASK, Vlerësim, Popullsia e Kosovës 2023). Përqindja e popullsisë sipas grup moshave është si vijon: grup moshë 0-14 vjeç 24%, 15-64 vjeç 67% dhe mbi 65 vjeç 9%, që do të thotë se Kosova ka përqindje më të lartë popullatën produktive (Graf. 1), (ASK, Kosova në shifra 2022).

Jetëgjatësia në lindje në Kosovë mbetet më e ultë në krahasim me vendet e ngjashme të Ballkanit Perëndimor, dallimi është më i dukshëm në mesin e pjesëtarëve të komuniteteve rom, ashkali dhe egjiptas. Jetëgjatësia mesatare në Kosovë për vitin 2021 është vlerësuar të jetë 77 vite, për meshkuj 74 vite, kurse për femra 80 vite (Banka Botërore, a dhe b, 2021).

Rritja e jetëgjatësisë në Kosovë është synim i cili tentohet të arrihet jo vetëm në aspektin e kujdesit shëndetësor të popullatës, por edhe në bashkëpunim dhe bashkërendim të aktiviteteve edhe në kontekst të zhvillimit ekonomik dhe atij social.

Për vlerësimin e gjendjes shëndetësore të popullatës shfrytëzohet analiza e përcaktuesve të shëndetit përmes të cilës synohet të ju mundësojmë institucioneve shëndetësore përmirësimin e shëndetit dhe mirëqenies sociale të popullatës, duke adresuar identifikimin e çështjeve dhe pabarazive aktuale.

Graf. 1 Piramida e popullsisë së Kosovës, 2017

Burim i të dhënave: ASK, Parashikimi i popullsisë së Kosovës, 2017 – 2061

1.1. Përcaktuesit shëndetësor

Shëndeti i popullatës ndikohet nga një gamë e gjerë faktorësh, që përfshijnë si elementët individuale dhe stilin e jetesës, ashtu edhe faktorët që burojnë nga konteksti i ngushtë apo i gjerë shoqëror, përfshirë edhe organizimin e sistemit shëndetësor. Organizata Botërore e Shëndetësisë (OSh) i definon përcaktuesit e shëndetit si faktorë që ndikojnë në gjendjen shëndetësore të popullatës, të cilët klasifikohen në katër kategori kryesore: përcaktues socio-ekonomikë, biologjikë, të sjelljes dhe të mjedisit fizik.

1.1.1 Përcaktuesit socio-ekonomik të shëndetit

Përcaktuesit socio-ekonomikë të shëndetit përfshijnë faktorët shoqërorë dhe ekonomikë që ndikojnë drejtpërdrejt ose tërthorazi në shëndetin e popullatës. Të dhënat statistikore vjetore mbi popullsinë janë thelbësore për analizimin dhe adresimin e çështjeve sociale dhe ekonomike në nivel komunal, kombëtar dhe rajonal. Këto të dhëna shërbejnë si bazë për vlerësimet e llogarive kombëtare, treguesit e punësimit, ndarjet buxhetore, standardin e jetesës dhe për një sërë çështjesh të tjera socio-ekonomike.

Standardi jetësor: Standardi i jetesës së qytetarëve të Kosovës, pavarësisht përmirësimeve të shënuara vitet e fundit, vazhdon të mbetet nën mesataren e rajonit dhe dukshëm më i ulët krahasuar me vendet e Bashkimit Evropian. Bruto Produkti Vendor (BPV) me çmime aktuale, në vitin 2023 arriti në 9,680.1 milionë euro, duke shënuar një rritje reale prej 4.07% krahasuar me vitin 2022.

Ndërkaq, BPV për kokë banori për vitin 2023 ishte 6,101 euro (ASK, Bruto Produkti Vendor me Qasjen e Shpenzimeve dhe të Prodhimit, 2009–2023).

Punësimi: Shkalla e papunësisë në Kosovë është 10,9%, ku rreth dy të tretat e popullsisë në Kosovë (1,171,763) janë popullsi në moshë pune (23, 663 më pak se në vitin paraprak).

Persona aktivë janë 477,350 (15,456 më pak se në vitin paraprak) ndërsa persona joaktivë janë 694, 413 (që do të thotë 39,119 më pak se në vitin paraprak). Persona të punësuar janë 425,499 (21 686 më shumë se në vitin paraprak) ndërsa persona të papunësuar janë 51,851 (që do të thotë 6,230 më pak se në vitin paraprak).

Përqindja e meshkujve të punësuar është 57,8% (2,3% më e lartë sesa në vitin paraprak), ndërsa përqindja e femrave të punësuar është 24,2% (2,2% më e lartë sesa në vitin paraprak).

Shkalla e punësimit është 36,3% (2,5% më e lartë sesa në vitin paraprak), ndërsa shkalla e papunësisë është 10,9% (1,7% më e ulët sesa në vitin paraprak). Tek të rinjtë e moshës 15-24 vjeç shkalla e papunësisë është 17,3% apo 4,1% më e ulët sesa në vitin paraprak. Sektorët ekonomik që prijnë me punësim vazhdojnë të jenë: tregtia me 20,0%, ndërtimtaria me 11,8%, arsimit me 9,9%, prodhimi me 9,2%, administrata publike dhe mbrojtja me 8,3%, etj. Femrat janë të punësuar kryesisht në sektorët e tregtisë, arsimit dhe kujdesit shëndetësor me 54,3%. Meshkujt janë kryesisht të punësuar në sektorët e tregtisë, ndërtimtarisë, prodhimit, administratës publike dhe mbrojtjes, aktivitetet e akomodimit dhe shërbimet me 62,4%. (ASK, Anketa e Fuqisë Punëtore, 2023).

Shkollimi: Sipas të dhënave nga Agjencia e Statistikave të Kosovës për vitin 2023 (ASK, Statistikat e arsimit, 2022-2023):

- Në arsimin parashkollor janë 5,420 fëmijë të grupmoshave nga 0-4 vjeç, prej tyre 2,814 meshkuj dhe 2,606 femra
- Në arsimin parafillor janë 18,946 fëmijë të moshës 5 vjeçare, prej tyre 9,721 meshkuj dhe 9,225 femra. Ky nivel është i organizuar në çerdhe dhe në objektet e shkollave fillore dhe atyre të mesme të ulëta.
- Numri i nxënësve në arsimin fillor dhe arsimin e mesëm të ulët klasat 1-9 ishin gjithsej 212,967 prej tyre 109,462 meshkuj dhe 103,505 femra
- Numri i nxënësve në arsimin e mesëm të lartë gjithsej ishin 63,029 prej tyre 31,799 meshkuj dhe 31,230 femra
- Numri i nxënësve në të gjitha nivelet e shkollimit privat ishte gjithsej 18,585 prej tyre 9,759 meshkuj dhe 8,826 femra
- Numri i studentëve të regjistruar në nivelin bachelor në universitetet publike në vitin akademik 2022/2023 ishte gjithsej 33,235 prej tyre meshkuj 11,774 dhe 21,461 femra (Statistikat e Arsimit në Kosovë 2022-2023).

Shpenzimet dhe të hyrat e Qeverisë: Të hyrat e Qeverisë për vitin 2023 janë 806.5 milion Euro, pjesën më të madhe të të hyrave e përbëjnë tatimet në produkte ose 70.3%, tatimet rrjedhëse në të ardhura 13.7%, ndërsa pjesa e mbetur është shpërndarë në kategori tjera të të hyrave.

Shpenzimet e Qeverisë në vitin 2023 janë 2,925.5 milion euro. Pjesën më të madhe të shpenzimeve e përbëjnë: kompensimi i punëtorëve 26%, kontributet sociale dhe përfitimet 24%, formimi i kapitalit bruto 16%, konsumi i ndërmjetëm 15%, ndërsa pjesa e mbetur e shpenzimeve është shpërndarë në kategoritë tjera të shpenzimeve (ASK, Llogaritë Qeveritare të Kosovës, 2023).

1.1.2 Financimi shëndetësor

Sipas Ligjit 08/L-193 mbi ndarjet buxhetore për buxhetin e Republikës së Kosovës për vitin 2023, buxheti i përgjithshëm i qeverisë së Kosovës për vitin 2023 ishte €3,211,603,100. Për shëndetësi janë alokuar €304,597,925 ose 9.5 % nga buxheti i përgjithshëm.

Buxheti për shëndetësi në nivel qendror në Kosovë për vitin 2023 ka qenë €229,611,592 ose 75.4% e tërë buxhetit për shëndetësi. Siç shihet nga Tab.1 buxheti për shëndetësi në nivelin qendror është ndarë 35.3% për Ministrinë e Shëndetësisë (MSh), 60.8% për Shërbimin Spitalor dhe Klinik Universitar të Kosovës (ShSKUK) dhe 3.9% për Fondin e Sigurimeve Shëndetësore (FSSH).

Tab. 1 Buxheti për shëndetësi në nivel qendror (në Euro), Kosovë 2023

Organizata buxhetore në nivel qendror	2023 (€)	%
Ministria e Shëndetësisë	81,006,877	35.3
Shërbimi Spitalor dhe Klinik Universitar i Kosovës	139,665,909	60.8
Fondi i Sigurimeve Shëndetësore	8,938,806	3.9
Gjithsej	229,611,592	100.0

Burim i të dhënave: Ligji 08/L-193 mbi ndarjet buxhetore për buxhetin e Republikës së Kosovës për vitin 2023

Buxheti total për shëndetësi në nivel qendror ka treguar rritje të vazhdueshme gjatë viteve 2019-2021, ndërsa në vitin 2022 ka pësuar zvogëlim në krahasim me vitin 2021 por mbi vlerën e vitit 2020 (Tab. 2). Në vitin 2023 buxheti total për shëndetësi në nivel qendror po ashtu ka treguar rritje.

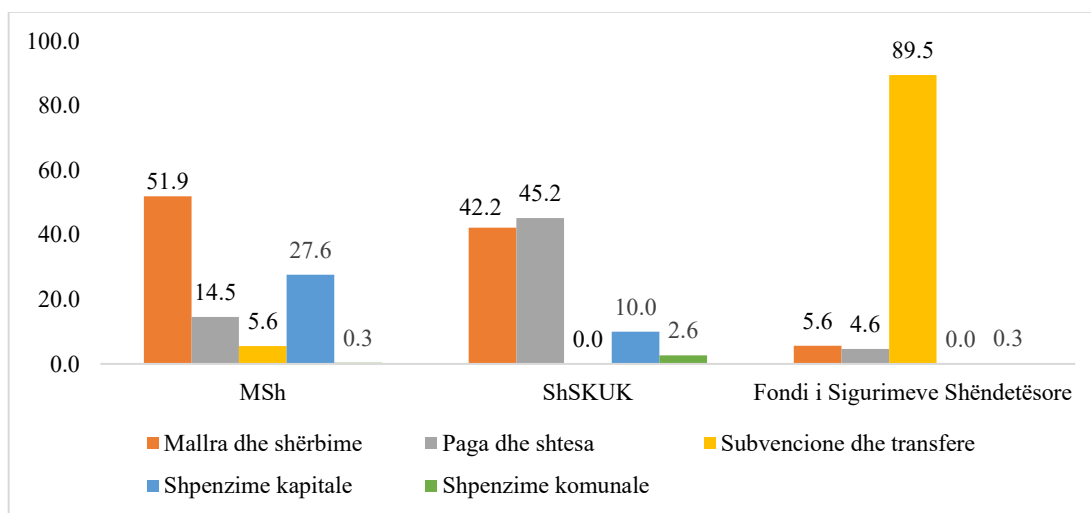
Tab. 2 Buxheti për shëndetësi në nivel qendror (në Euro), Kosovë 2019-2023

Organizata buxhetore	2019	2020	2021	2022	2023
Ministria e Shëndetësisë	39,863,809	52,855,125	97,182,643	60,403,320	81,006,877
ShSKUK	121,171,263	118,714,402	104,236,139	129,616,523	139,665,909
Fondi i Sigurimeve	8,697,583	8,606,203	7,901,062	8,162,999	8,938,806
Gjithsej	169,732,655	180,175,730	209,319,844	198,182,842	229,611,592

Burim i të dhënave: Ligjet mbi ndarjet buxhetore për buxhetin e Republikës së Kosovës për vitet 2019, 2020, 2021, 2022 dhe 2023. ShSKUK – Shërbimi Spitalor dhe Klinik Universitar i Kosovës

Në Graf. 2 vërehet se pjesën më të madhe të buxhetit të alokuar, MSh e ka shfrytëzuar për Mallra dhe shërbime (51.9%) pastaj për Shpenzime kapitale (27.6%). ShSKUK pjesën më të madhe të

buxhetit të alokuar e ka shfrytëzuar për Paga dhe shtesa (45.2%) përcjellë nga Mallrat dhe shërbimet (42.2%). FSSh pjesën madhore të buxhetit (89.5%) e ka shfrytëzuar për subvencione dhe transfere.

Graf. 2 Distribuími i buxhetit për shëndetësi në nivel qendror, 2023

Burim i të dhënave: Ligji 08/L-193 mbi ndarjet buxhetore për buxhetin e Republikës së Kosovës për vitin 2023

Sipas Ligjit 08/L-193 mbi ndarjet buxhetore për buxhetin e Republikës së Kosovës për vitin 2023, buxheti i ndarë për shëndetësi në nivel komunal ishte €74,986,333. Prej tij, për Drejtoritë për Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale janë ndarë €72,333,256 ndërsa €2,653,077 janë ndarë për shëndetësi sekondare në komunat Graçanicë, Mitrovicë Veriore dhe Shtërpçë. Së bashku, kjo vlerë paraqet 11.5% të buxhetit të përgjithshëm për nivelin komunal prej €654,299,803. Pjesëmarrja e buxhetit për shëndetësi në nivel komunal në vitin 2023 (11.5%) ka pësuar rënie të lehtë në krahasim me 3 vitet paraprake (Tab. 3).

Tab. 3 Buxheti komunal për shëndetësi dhe mirëqenie sociale, 2019-2023 (në euro)

Viti	Buxheti komunal gjithsej	Shëndetësi dhe mirëqenie sociale	Shëndetësi sekondare	Gjithsej shëndetësi	Pjesëmarrja (%)
2019	531,654,851	70,613,797	3,705,642	74,319,439	14.0
2020	568,212,718	71,976,287	2,733,519	74,709,806	13.1
2021	546,801,286	72,103,270	2,653,077	74,756,347	13.7
2022	567,529,382	71,289,528	2,653,077	73,942,605	13.0
2023	654,299,803	72,333,256	2,653,077	74,986,333	11.5

Burim i të dhënave: Ligjet mbi ndarjet buxhetore për buxhetin e Republikës së Kosovës për vitet 2019, 2020, 2021, 2022 dhe 2023

1.1.3 Faktorët e rrezikut që kanë të bëjnë me përcaktuesit e sjelljes që ndikojnë në shëndet

Republika e Kosovës ka prezantuar vaksinën kundër Human Papilloma Virusit (HPV) në tetor, 2023. Hulumtimi rreth njohurive për HPV ishte i nevojshëm për të kuptuar njohuritë, qëndrimet, praktikat dhe besimet e akterëve të ndryshëm në lidhje me vaksinën HPV, si dhe barrierat dhe mundësitë e ndryshme për vaksinimin. Prandaj, Instituti Kombëtar i Shëndetësisë Publike (IKShPK), Departamenti i Mjekësisë Sociale dhe Organizata Botërore e Shëndetësisë - Zyra në Prishtinë, gjatë vitit 2023, kanë realizuar hulumtimin rapid kualitativ me titull: *“Hulumtim kualitativ informues për prezantimin e vaksinës HPV në Kosovë”*.

Në vijim është përmbledhja e të gjeturave kryesore nga hulumtimi:

- Punonjësit shëndetësor, gjatë diskutimeve në fokus grupe, theksuan se përpjekjet e vaksinimit nuk ishin shumë të prekura nga pandemia. Institucionet e kujdesit shëndetësor rural duken më afër familjeve dhe janë më shpesh në kontakt dhe bëjnë vizita në shtëpi në rastet kur prindërit nuk përgjigjen. Të gjithë punonjësit shëndetësorë treguan se hezitimi për vaksinim është i ulët, me shumicën e prindërve që vonojnë vaksinën MMR për shkak të shqetësimeve rreth autizmit, në vend që të refuzojnë vaksinimin
- Nënata dhe baballarët që morën pjesë në hulumtim ishin mbështetës të vaksinimit të fëmijërisë, me përjashtim të disa nënave që treguan hezitim në lidhje me vaksinën MMR dhe lidhje të dyshuara me autizmin
- Vajzat që morën pjesë në hulumtim raportuan se ishin vaksinuar nëpërmjet vaksinimeve në shkollë, pothuajse të gjitha vajzat thanë se do të diskutonin vendimin për t'u vaksinuar me prindërit e tyre dhe do të ndiqnin këshillat e tyre, me disa vajza që tregonin se do të dëshironin të merrnin një vendim të pavarur
- Mësimdhënësit dhe drejtorët e shkollave, pjesëmarrës në hulumtim, shpjeguan se çështjet shëndetësore duke përfshirë vaksinimin janë të përfshira në kurrikulë, megjithatë disa shkolla kanë bërë më shumë aktivitete të lidhura me shëndetin dhe disa më pak.
- Shoqëria civile e përfshirë në hulumtim kishte punuar me komunitetet rom, ashkali, egjiptiane ose turke që janë të gatshëm të diskutojnë për vaksinën HPV duke përdorur platformat dixhitale.

2. Të dhënat demografike

Në këtë kapitull do të prezantohen të dhënat kryesore demografike: Popullata në Kosovë, Treguesit vital statistikorë në Kosovë, Mortaliteti dhe shkaqet e mortalitetit. Të dhënat për banorë janë shfrytëzuar nga Vlerësimi i popullsisë së Kosovës, 2023(ASK)

2.1. Popullata në Kosovë

Sipas të dhënave të vitit 2023, nataliteti në Kosovë ishte 13.5 %, ndërsa mortaliteti i përgjithshëm arriti në 6.0 %. Mortaliteti infantil, si një tregues i rëndësishëm i shëndetit publik, u regjistrua në 5.7 %. Si rezultat, shtimi natyror i popullsisë ishte 7.5 %. Është e rëndësishme të theksohet se këta indikatorë janë përlogaritur mbi bazën e parashikimeve të popullsisë të ofruara nga ASK, të cilat mund të paraqesin mospërputhje me numrin real të banorëve. Këto të dhëna ofrojnë një pasqyrë të rëndësishme mbi dinamikat demografike dhe shëndetësore të vendit, duke ndihmuar në vlerësimin e nevojave dhe prioriteteve për ndërhyrje të mëtejshme në sektorin e shëndetësisë.

Treguesit vital statistikorë në Kosovë

Jetëgjatësia mesatare në Kosovë për vitin 2021 është vlerësuar të jetë 77 vite. Kosova ka jetëgjatësinë mesatare më të lartë në krahasim me vendet e rajonit, prej të cilave Shqipëria ka jetëgjatësinë mesatare 76 vite ndërsa Serbia 73 vite. Megjithatë, jetëgjatësia në lindje në Kosovë është më e ultë se në vendet e Bashkimit Evropian (BE) që arrin vlerën mesatare prej 80 vjet (Banka Botërore, 2021).

Mesatarisht, në Kosovë në vitin 2021, gratë jetojnë më gjatë se burrat (80 ndaj 74 vjet). Ngjashëm ndodhë në edhe në vendet e BE-së (83 ndaj 78 vjet), dhe në tërë botën (74 ndaj 69 vjet) (Banka Botërore, a dhe b, 2021). Këto ndryshime gjinore janë pjesërisht për shkak të ekspozimit më të madh ndaj faktorëve të rrezikut tek burrat si dhe konsumimi më i madh i duhanit, alkoolit dhe dietës më pak të shëndetshme.

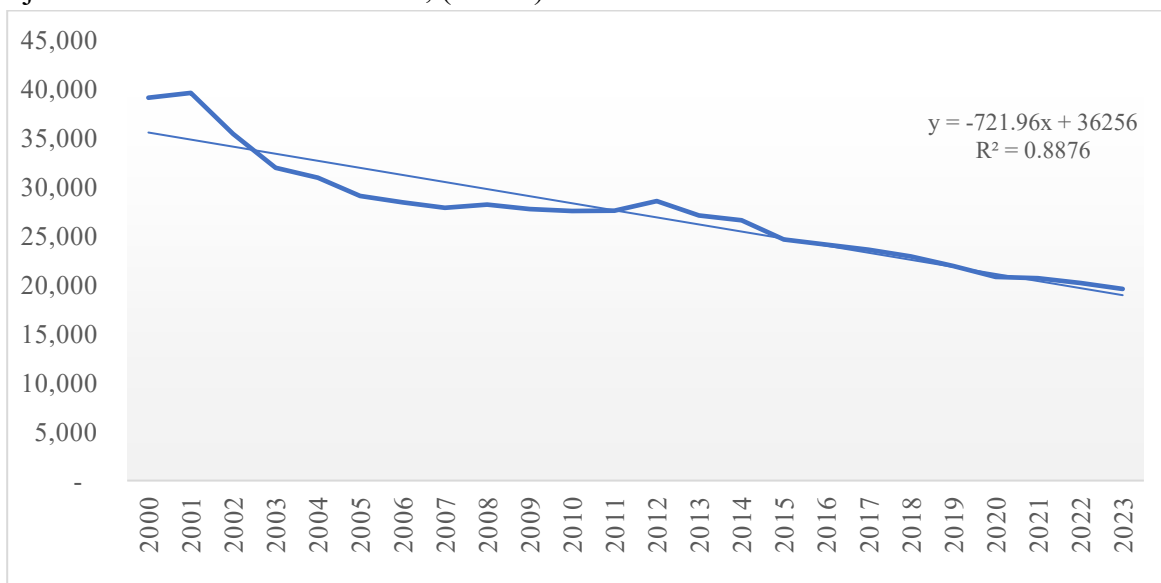
Tab. 4 Indikatorët demografik sipas komunave, Kosovë 2023

Komuna	Banorë (N)	Lindur gjallë (N)	Vdekur (N)	Vdekje më pak se 1 vit (N)	Nataliteti (‰)	Mortaliteti (‰)	Mortaliteti infantil (‰)	Shtimi natyror (‰)
Deçan	27,883	321	202	2	11.5	7.2	6.2	4.3
Gjakovë	79,031	1,020	544	4	12.9	6.9	3.9	6.0
Glllogoc	48,696	762	229	4	15.6	4.7	5.2	10.9
Gjilan	83,128	1,074	520	5	12.9	6.3	4.7	6.7
Dragash	29,043	236	199	2	8.1	6.9	8.5	1.3
Istog	33,212	385	228	3	11.6	6.9	7.8	4.7
Kaçanik	28,107	427	157	2	15.2	5.6	4.7	9.6
Klinë	30,736	456	188	1	14.8	6.1	2.2	8.7
Fushë Kosovë	60,209	640	230	4	10.6	3.8	6.3	6.8
Kamenicë	23,289	279	232	3	12.0	10.0	10.8	2.0
Mitrovicë Jugore	64,937	855	435	6	13.2	6.7	7.0	6.5
Mitrovicë Veriore	7,951	123	80	0	15.5	10.1	0.0	5.4
Leposaviq	9,500	52	65	0	5.5	6.8	0.0	-1.4
Lipjan	55,098	880	239	9	16.0	4.3	10.2	11.6
Novobërdë	4,507	101	71	1	22.4	15.8	9.9	6.7
Obiliq	22,974	355	135	3	15.5	5.9	8.5	9.6
Rahovec	42,175	594	312	4	14.1	7.4	6.7	6.7
Pejë	82,971	978	566	0	11.8	6.8	0.0	5.0
Podujevë	72,108	1,118	436	9	15.5	6.0	8.1	9.5
Prishtinë	226,068	2,751	1,087	27	12.2	4.8	9.8	7.4
Prizren	147,288	1902	849	0	12.9	5.8	0.0	7.1
Skënderaj	41,316	572	263	7	13.8	6.4	12.2	7.5
Shtime	24,364	353	125	4	14.5	5.1	11.3	9.4
Shtërpcë	10,850	106	92	0	9.8	8.5	0.0	1.3
Suharekë	46,033	587	296	2	12.8	6.4	3.4	6.3
Ferizaj	108,386	1549	555	10	14.3	5.1	6.5	9.2
Viti	35,809	506	237	1	14.1	6.6	2.0	7.5
Vushtrri	62,046	924	403	5	14.9	6.5	5.4	8.4
Zubin Potok	3,402	64	33	0	18.8	9.7	0.0	9.1
Zveçan	2,883	56	56	0	19.4	19.4	0.0	0.0
Malishevë	44,269	705	221	5	15.9	5.0	7.1	10.9
Junik	3,940	36	17	0	9.1	4.3	0.0	4.8
Mamushë	5,596	89	18	0	15.9	3.2	0.0	12.7
Hani i Elezit	8,655	118	39	1	13.6	4.5	8.5	9.1
Graçanicë	17,870	164	124	0	9.2	6.9	0.0	2.2
Ranillug	2,482	23	50	0	9.3	20.1	0.0	-10.9
Partesh	3,238	14	40	0	4.3	12.4	0.0	-8.0
Jashtë Kosove		448	28	0	0.0	0.0	0.0	0.0
Klllokot	3,070	31	21	0	10.1	6.8	0.0	3.3
Gjithsej	1,603,120	21,654	9,622	124	13.5	6.0	5.7	7.5

Burim i të dhënave: ASK, Statistikat e Lindjeve, Statistikat e Vdekjeve, 2023; ASK, Vlerësim popullsia e Kosovës, 2023

2.2.1. Ecuria e indikatorëve demografik sipas viteve

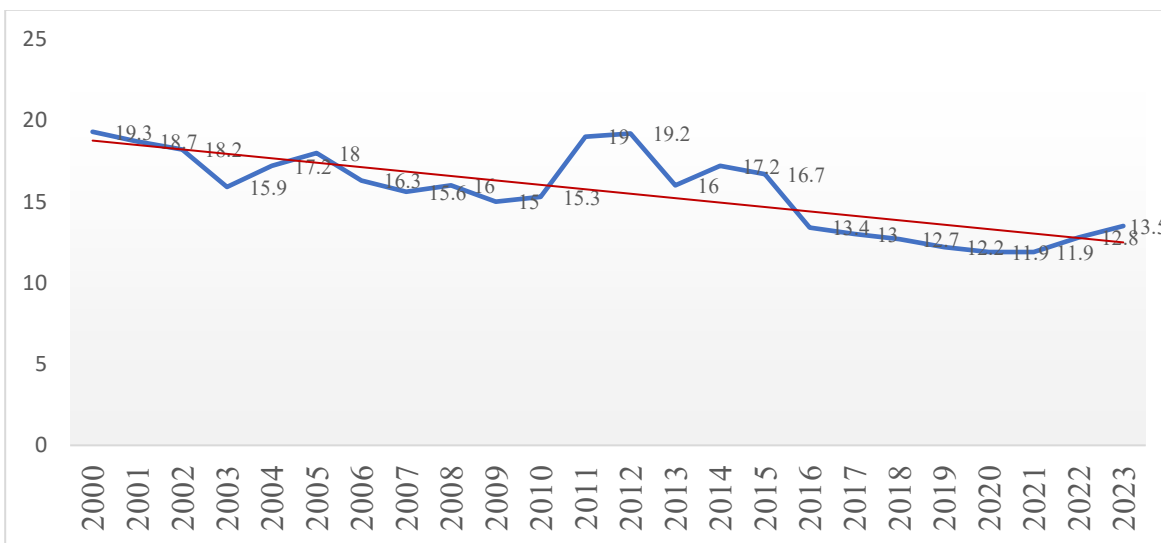
Trendi i lindjeve për periudhën kohore 2000-2023 tregon ecuri të rënies së numrit të lindjeve me lëvizje variabile me mesatare 0.9 %, (Graf.3).

Graf. 3 Trendi i lindjeve, Kosovë 2000-2023 (N)

Burim i të dhënave: IKShPK, Raporti i gjendjes perinatale, 2023

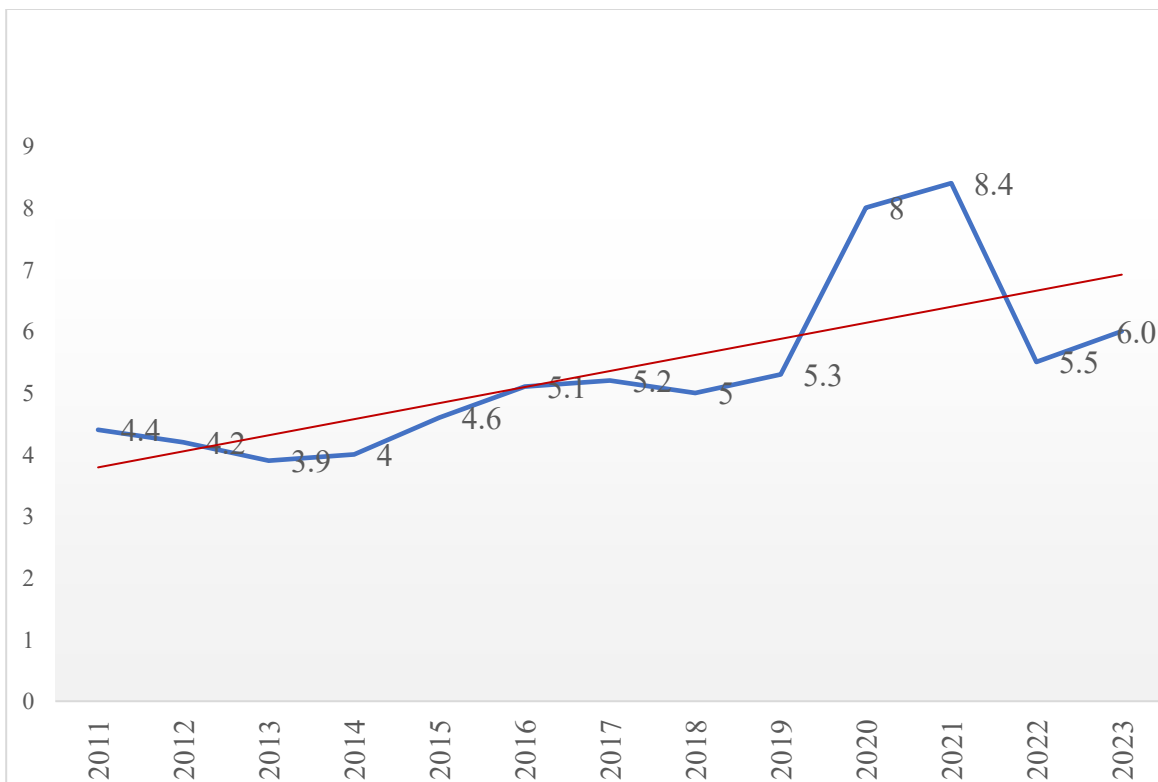
Lindshmëria apo nataliteti gjatë viteve 2000-2023 tregon trend të rënies me lëvizje variabile me mesatare 0.6%. (Graf.4).

Graf. 4 Ecuria e natalitetit në Kosovë, 2000-2023(%)

Burim i të dhënave: ASK, Statistikat e Lindjeve në Kosovë

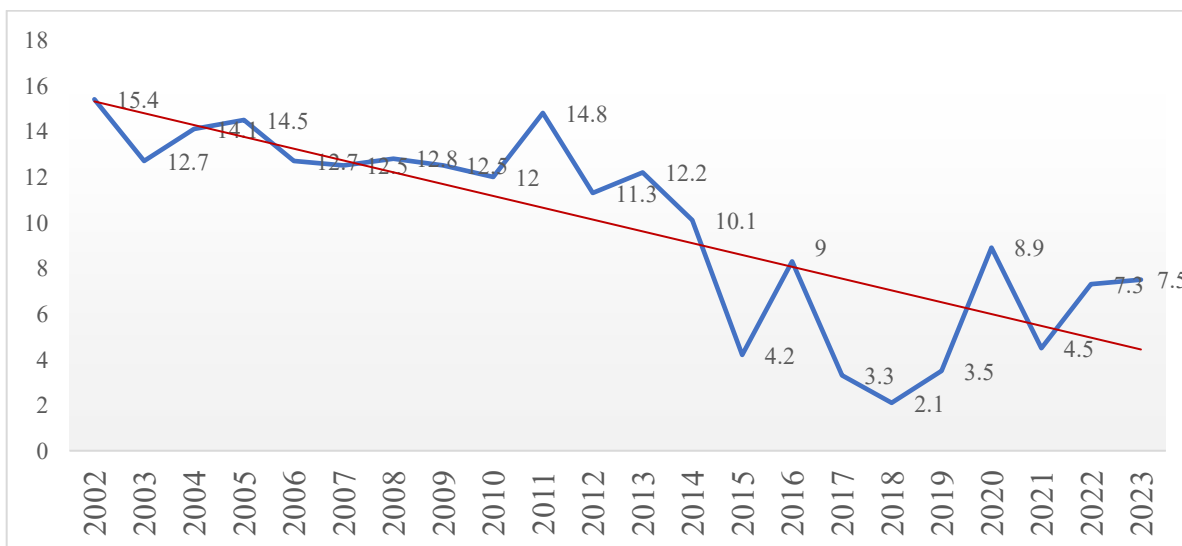
Koeficienti i mortalitetit për vitin 2023 ka qenë 6.0 %. Gjatë viteve 2011-2023 ky koeficient paraqet një tendencë të lehtë të rritjes mesatare vjetore prej 0.5% (Graf. 5).

Graf. 5 Ecuria e mortalitetit në Kosovë, 2011-2023 (%)

Burim i të dhënave: ASK, Statistikat e vdekjeve, 2023; ASK, Vlerësim popullsisë e Kosovës, 2023

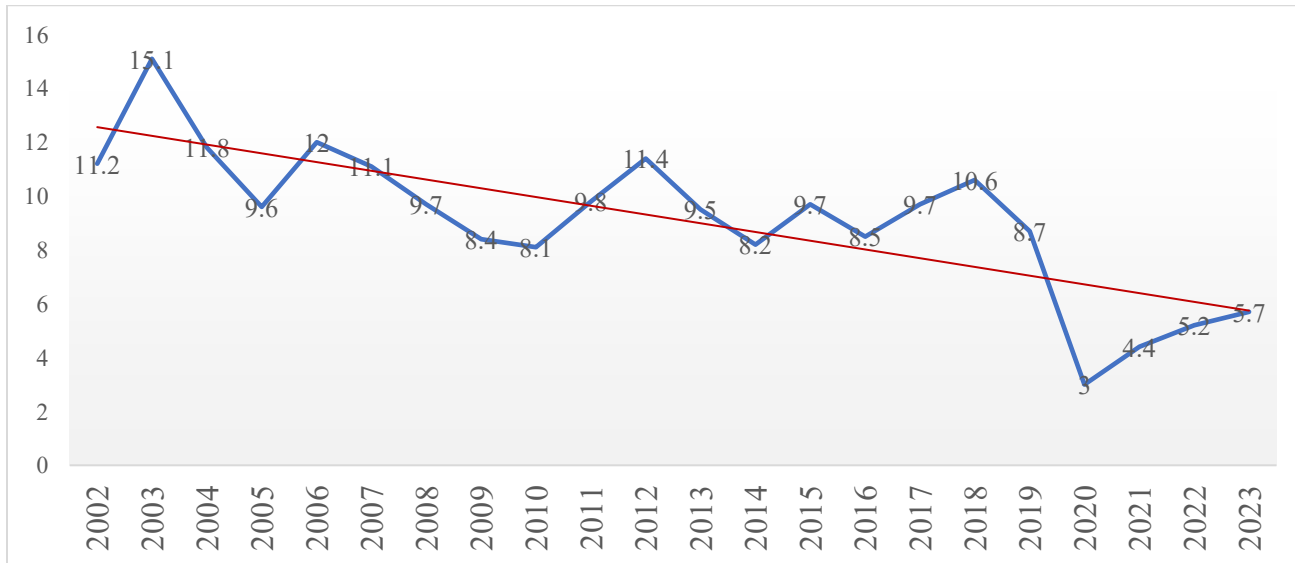
Shtimi natyror i popullsisë, gjatë viteve 2011-2023 paraqet tendencë të lehtë të rënies, me një rënie mesatare vjetore prej 0.6 ‰. Shtimi natyror i popullsisë në vitin 2002 ishte 15.4‰ dhe 7.5‰ në vitin 2023 (Graf. 6).

Graf. 6 Ecuria e shtimit natyror në Kosovë, 2011-2023 (%)

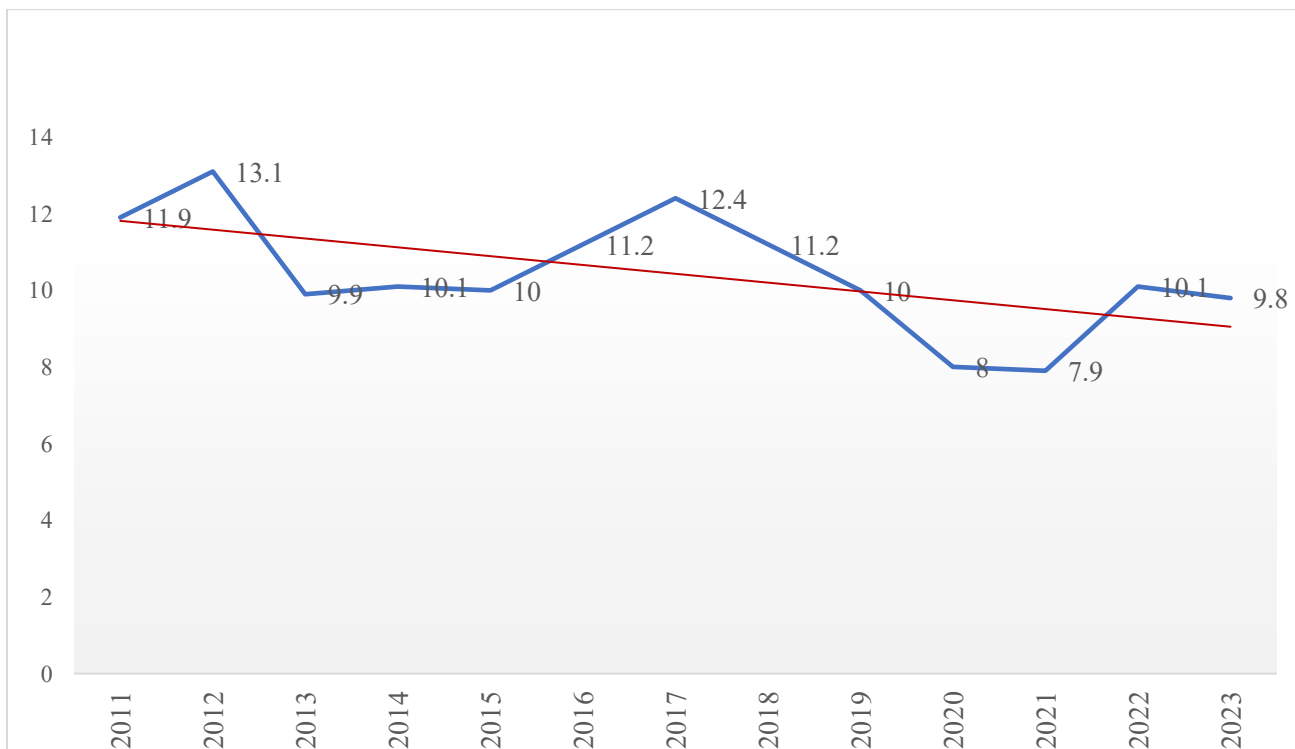
Burim i të dhënave: IKShPK, Raporti i gjendjes perinatale, 2023

Sipas të dhënave të ASK-së, mortaliteti infantil në vitin 2023 ishte 5.7‰, kurse në vitin paraprak vlera e këtij indikatorit ishte 5.2‰. Shkalla e mortalitetit infantil për periudhën 2002-2023 tregon lëvizje variabile me tendencë të përgjithshme të rënies prej 11.2 ‰ në vitin 2002 në 5.7 ‰ në vitin 2023 (Graf. 7).

Graf. 7 Ecuria e mortalitetit infantil në Kosovë, 2002-2023 (‰)

Burim i të dhënave: IKShPK, Raporti i gjendjes perinatale, 2023

Graf. 8 Ecuria e mortalitetit perinatal në Kosovë, 2011-2023 (‰)

Burim i të dhënave: IKShPK, Raporti i gjendjes perinatale, 2023

Vdekshmëria perinatale pasqyron vdekshmërinë fetale dhe vdekshmërinë e hershme neonatale së bashku për një periudhë të caktuar kohore në territor të caktuar. Në vitin 2023 në Kosovë, shkalla e vdekshmërisë perinatale ishte 9.8 ‰ (vdekshmëria fetale 5.7 ‰ dhe vdekshmëria e hershme neonatale 4.1 ‰). Sipas të dhënave në dispozicion nga ASK, mortaliteti perinatal për periudhën 2011-2023 tregon tendencë të rënies me lëvizje variabile prej 11.9 ‰ në vitin 2011 në 9.8 ‰ në vitin 2023 (Graf. 8).

2.3. Mortaliteti dhe shkaqet e mortalitetit

Numri i përgjithshëm i vdekjeve në vitin 2023 në Kosovë ishte 9,622 ndërsa koeficienti i mortalitetit është 6.0‰ (ASK, Statistikat e vdekjeve, 2023). Ky numër është më i ulët krahasuar me vendet e rajonit, prej të cilave vdekshmërinë më të lartë e ka Serbia 20‰, dhe është më i ulët se në vendet e Bashkimit Evropian me mesatare 12 ‰ (Banka Botërore c, 2021).

Sipas raportit të fundit në dispozicion, shkaqet më të shpeshta të vdekjeve në Kosovë për vitin 2021 ishin: Sëmundjet e qarkullimit të gjakut (I00-I99) me 36.7%, COVID-19 (U00-U99) me 18.9% dhe Simptomat, shenjat dhe rezultatet jonormale klinike dhe laboratorike të paklasifikuara (R00-R99) me 17.5% (ASK, Shkaqet e vdekjeve në Kosovë, 2021).

2.3.1. Mortaliteti Infantil

Shkalla e vdekshmërisë foshnjore është numri i vdekjeve të fëmijëve nën moshën një vjeç për 1,000 lindje të gjalla. Vdekshmëria e foshnjave pasqyron standardin dhe kushtet socioekonomike të një vendi, efektivitetin e sistemeve shëndetësore në përkujdesjen për shëndetin e nënave dhe të porsalindurve.

Mortaliteti infantil në vitin 2023 ishte 5.7‰, kurse në vitin paraprak vlera e këtij indikatorit ishte 5.2‰. Mortaliteti infantil sipas gjinisë ishte 3.4‰ për djem dhe 2.3‰ për vajza.

Shkalla e mortalitetit infantil për periudhën 2002-2023 tregon rënie me lëvizje variabile me mesatare prej 0.6‰. Shkalla e vdekshmërisë së foshnjave sipas moshës për vitin 2023 ishte si vijon: Mortaliteti neonatal i hershëm 4.1‰, mortaliteti neonatal i vonshëm 0.6‰ dhe mortaliteti postneonatal 1.0‰, (Graf.9).

Graf. 9 Vdekshmëria e foshnjave sipas moshës, 2023 (‰)

Burim i të dhënave: IKShPK, Raporti i gjendjes perinatale, 2023

Gjatë viteve të fundit janë bërë shumë veprime që kanë ndikuar pozitivisht në uljen e vdekshmërisë së foshnjave, si: përmirësimi i cilësisë së shërbimeve për nëna dhe fëmijë, vizitat mjekësore në shtëpi për nëna dhe fëmijë, vaksinimi i rregullt, lindja e fëmijëve në përkujdesje nga ana e personelit shëndetësor, si dhe zbatimi i Ligjit për të ushqyerit me qumësht të gjirit dhe investime të tjera në përmirësimin e kujdesit për nënën dhe fëmijën.

Vdekjet postneonatale kanë një gamë më të madhe shkaqesh, më e shpeshtë është Sindroma e Vdekjes së Papritur të Foshnjës (SIDS), anomalitë e lindura, infeksionet dhe aksidentet.

Sipas grup-sëmundjeve shkaqet më të shpeshta të vdekjeve të foshnjave sipas publikimit të fundit nga ASK në vitin 2021, janë:

- Disa gjendje me origjinë në periudhën perinatale (P00-P96) me gjithsej 157 raste apo 79.7% të foshnjave të vdekura për vitin 2021.
- Keqformimet e lindura, deformitetet dhe anomalitë kromozomale (Q00-Q99) me 19 raste apo 9.6%.
- Simptomat, shenjat dhe rezultatet jonormale klinike dhe laboratorike të paklasifikuara gjetiu (R00-R99), me 6 raste apo 3%, (ASK, 2021).

Në mungesë të publikimit të Shkaqeve të vdekjeve në Kosovë për vitin 2023 janë paraqitur të dhënat e vitit 2021.

3. Rrjeti i institucioneve shëndetësore

Struktura organizative e sistemit shëndetësor në Kosovë përbëhet nga rrjeti i institucioneve publike të kujdesit shëndetësor dhe institucioneve private të kujdesit shëndetësor, të paraqitura në vijim.

3.1. Institucionet publike të kujdesit shëndetësor

Sistemi shëndetësor publik është i organizuar në tri nivele: Kujdesi Parësor Shëndetësor (KPSH), Kujdesi Dytësor Shëndetësor (KDSH) dhe Kujdesi Tretësor Shëndetësor (KTSH). Në Tab. 5 është paraqitur rrjeti i institucioneve shëndetësore të sektorit publik. Prej tyre, 482 i takojnë nivelit parësor, 17 nivelit dytësor dhe 19 nivelit tretësor.

Tab. 5 Rrjeti i institucioneve publike të kujdesit shëndetësor, 2023

Niveli i Kujdesit Shëndetësor	Institucioni	N
Kujdesi Parësor Shëndetësor	QKMF	37
	QMF	177
	AMF	268
	Gjithsej	482
Kujdesi Dytësor Shëndetësor	IMP	1
	QIRSKPSh	1
	Spital i përgjithshëm	7
	QShMBB	8
	Gjithsej	17
Kujdesi Tretësor Shëndetësor	IKShPK	1
	QKTGJ	1
	QKMP	1
	QKUK	1
	QKUSK	1
	Institetet Paraklinike	8
	Gjithsej	13

Burim i të dhënave: Divizioni i Kujdesit Parësor, Ministria e Shëndetësisë 2023 dhe IKShPK, 2023

Në Kosovë janë 3.0 njësi të KPSH në 10,000 banorë dhe 0.5 institucione spitalore publike (sekondare dhe terciare) në 100,000 banorë. Së bashku me spitale private, gjithsej janë 2.2 spitale në 100,000 banorë, që është vlerë më e lartë se në Serbi 1.4, Shqipëri 1.5 dhe Mal të Zi 1.8 por më e ultë se Maqedoninë e Veriut 3.2 dhe vendet e BE-së 2.9 në 100,000 banorë (WHO European Data Warehouse).

3.2. Institucionet private të kujdesit shëndetësor

Në fund të vitit 2023 kanë qenë të licencuara gjithsej 2,158 institucione private shëndetësore (IPSh); 2,134 IPSh jo spitalore dhe 24 IPSh spitalore (MSh, 2023). Pjesëmarrje më të lartë të IPSh-ve jo spitalore ka në komunë të Prishtinës (28.0%) dhe Prizrenit (9.7%), ndërsa më të ultë ka në Shtërpçë (0.05%) përcjellë nga Juniku, Dragashi dhe Hani i Elezit (0.2%). Në 9 komuna nuk figuron të ketë IPSh jo spitalore të licencuara: Zveçan, Zubin Potok, Leposaviq, Mitrovicë veri, Ranillug, Partesh, Klllokot, Mamushë dhe Novobërdë (Tab. 6). Bazuar në këto të dhëna, në Kosovë janë 13.3 IPSh jo spitalore në 10,000 banorë.

Tab. 6 Institucionet private shëndetësore jo spitalore të licencuara sipas komunave, 2023

Nr.	Komuna	N	%
1	Deçan	17	0.80
2	Dragash	4	0.19
3	Drenas	42	1.97
4	Ferizaj	167	7.83
5	Fushë Kosovë	71	3.33
6	Gjakovë	138	6.47
7	Gjilan	155	7.26
8	Graçanicë	16	0.75
9	Hani i Elezit	5	0.23
10	Istog	26	1.22
11	Junik	4	0.19
12	Kaçanik	15	0.70
13	Kamenicë	13	0.61
14	Klinë	29	1.36
15	Lipjan	50	2.34
16	Malishevë	35	1.64
17	Mitrovicë	74	3.47
18	Obiliq	10	0.47
19	Pejë	139	6.51
20	Podujevë	59	2.76
21	Prishtinë	598	28.02
22	Prizren	207	9.70
23	Rahovec	31	1.45
24	Shtërpçë	1	0.05
25	Shtime	23	1.08
26	Skënderaj	36	1.69
27	Suharekë	54	2.53
28	Viti	42	1.97
29	Vushtrri	73	3.42
	Gjithsej	2,134	100.00

Burim i të dhënave: MSh, 2023

Në Tab. 7 janë paraqitur IPSh-të jo spitalore të licencuara, sipas llojit të veprimtarisë. Më së shumti IPSh jo spitalore janë të llojit të ambulancave stomatologjike (730 ose 34.2%) ndërsa më së paku ambulanta të seksologjisë, alergologjisë dhe psikiatrisë klinike nga 1.

Tab. 7 Llojet e IPSh-ve të tipit ambulator, 2023

IPSh-të e tipit jo spitalor	N	%
Ambulancë e Stomatologjisë	730	34.2
Dy veprimtari të kombinuara*	242	11.3
Poliklinika	190	8.9
Amb. e Terapisë Fizikale	170	8.0
Ambulancë Specialistike e Gjinekologjisë	112	5.2
Laborator Mjekësor Bikomik-Hematologjik	110	5.2
Ambulancë Specialistike e Sëmundjeve të Brendshme	100	4.7
Ambulancë Specialistike e Pediatrisë	72	3.4
Ambulancë Specialistike e Mjekësisë Familjare	51	2.4
Ambulancë Specialistike e Oftalmologjisë	38	1.8
Ambulancë Specialistike e Dermatologjisë	39	1.8
Ambulancë Specialistike e Kirurgjisë	33	1.5
Laborator Mjek. i Mikrobiologjisë Klinike	18	0.8
Ambulancë Specialistike e Ortopedisë	23	1.1
Kabineti për radiologji-stomatologji	34	1.6
Ambulancë Specialistike e Otorinolaringologjisë	27	1.3
Ambulancë Specialistike e Urologjisë	22	1.0
Laborator Stomatologjik	18	0.8
Ambulancë Specialistike e Pulmologjisë	10	0.5
Laborator i Patologjisë	10	0.5
Kabinet për Radiologji	9	0.4
Ambulancë Specialistike e Psikiatrisë	9	0.4
Ambulancë Logopedike	10	0.5
Shërbimi optik	7	0.3
Ambulancë Specialistike e Neurologjisë	8	0.4
Ambulancë Specialistike e Neuropsikiatrisë	6	0.3
Ambulancë Specialistike e Sëmundjeve Ngjitëse	8	0.4
Ambulancë Specialistike e Fiziatriisë me Terapi Fizikale	7	0.3
Kabinet për Ultrazë	6	0.3
Ambulancë e Psikologjisë Klinike	7	0.3
Kabinet për Tomografi të kompjuterizuar	3	0.1
Kabinet për Mjekësi Nukleare	2	0.1
Ambulancë e Alergologjisë	1	0.0
Ambulancë Specialistike e Seksologjisë	1	0.0
Ambulanca e Psikiatrisë Klinike	1	0.0
Gjithsej	2,134	100.0

Burim i të dhënave: MSh, 2023

*Ambulanca, ambulanca specialistike, laboratorë dhe kabinete

Sa i përket IPSh-ve spitalore, në vitin 2023 ato ishin të shtrira në 10 komuna të Kosovës, prej të cilave më së shumti, 13 ose 54.17%, në komunën e Prishtinës (Tab. 8). Bazuar në këto të dhëna, janë 1.5 IPSh spitalore në 100,000 banorë në Kosovë.

Tab.8 IPSh-të spitalore sipas komunave, 2023

Komuna	N	%
Ferizaj	1	4.17
Gjakovë	1	4.17
Gjilan	0	0.00
Graçanicë	5	20.83
Istog	1	4.17
Lipjan	1	4.17
Pejë	0	0.00
Prishtinë	13	54.17
Prizren	1	4.17
Viti	1	4.17
Gjithsej	24	100.00

Burim i të dhënave: MSh, 2023

Në Tab. 9 shihet se prej 24 spitaleve, 4 janë spitale të përgjithshme dhe 20 spitale speciale - prej të cilave më së shumti të kombinuara (8), përcjellë nga ato të profilit të gjinekologjisë (5).

Tab. 9 Lloji i IPSh-ve të tipit spitalor, 2023

Lloji i IPSh-ve të tipit spitalor		N	%
Spitale të përgjithshme		4	16.67
Spitale speciale	Të kombinuara	8	33.33
	Gjinekologji	5	20.83
	Kirurgji	2	8.33
	Terapi fizikale dhe rehabilitim	2	8.33
	Urologji	1	4.17
	Oftalmologji	1	4.17
	Psikiatri	1	4.17
	Gjithsej spitale speciale	20	83.33
Gjithsej spitale private		24	100.00

Burim i të dhënave: MSh, 2023

Vlen të theksohet se ndryshimet e numrave të IPSh-ve në krahasim me vitin paraprak mund të shpjegohen me shuarje të institucioneve, licencim të institucioneve të reja, ose skadim të licencës paraprake dhe licencim të ndërkohshëm.

3.3. Resurset Humane

Në tri nivelet e Institucioneve publike të kujdesit shëndetësor gjithsej punojnë 13,212 punëtorë, të cilët janë paraqitur sipas nivelit të kujdesit shëndetësor dhe profilit të tyre (Tab.10).

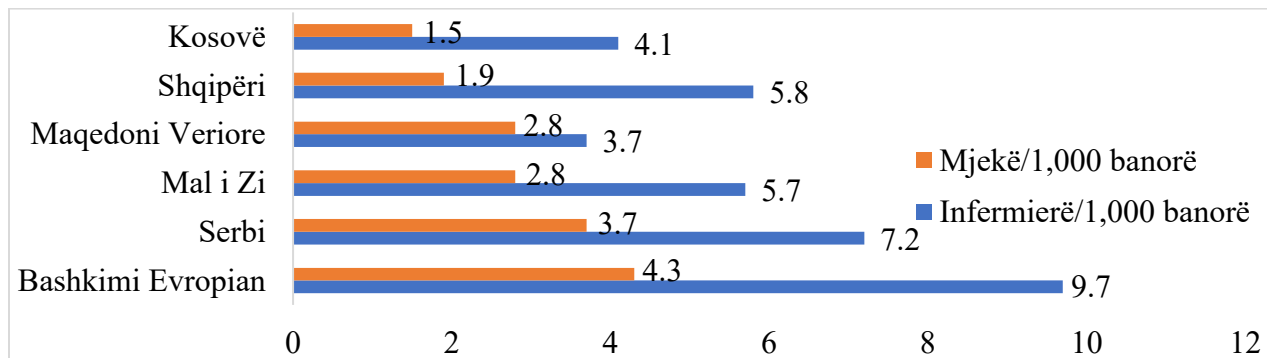
Tab. 10 Profili i të punësuarve në sistemin publik të kujdesit shëndetësor, 2023

Profili i të punësuarit	Niveli parësor		Niveli dytësor		Niveli tretësor		Gjithsej	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Mjek	1,195	21.3	697	20.0	906	22.0	2,798	21.2
Stomatolog	283	5.0	2	0.1	78	1.9	363	2.7
Farmacist	24	0.4	11	0.3	21	0.5	56	0.4
Infermier	3,286	58.5	2,015	57.9	2,325	56.5	7,626	57.7
Bashkëpunëtor shëndetësor	24	0.4	28	0.8	100	2.4	152	1.2
Bashkëpunëtor jomedicinal	804	14.3	696	20.0	665	16.2	2,165	16.4
Bachelor i fizioterapisë	0	0.0	34	1.0	18	0.4	52	0.4
Gjithsej (N)	5,616	100	3,483	100.0	4,113	100.0	13,212	100.0
%	42.5		26.4		31.1		100	

Burim i të dhënave: IKShPK, Resurset humane në shëndetësinë e Kosovës, 2023

Nga Tab. 10 vërejmë se pjesa më e madhe e të punësuarve në sektorin publik shëndetësor i takon nivelit parësor të kujdesit shëndetësor, 5,616 ose 42.5%; përcjellë nga QKUK- niveli tretësor, 4,113 ose 31.1%; ndërsa niveli dytësor i kujdesit shëndetësor ka numër më të vogël të të punësuarve 3,483 ose 26.4%.

Në sistemin publik të kujdesit shëndetësor në Kosovë për 1,000 banorë ishin 1.7 mjekë dhe 4.8 infermierë, ku raporti infermier/mjek ishte 2.7. Për 1,000 banorë ishin 0.2 stomatologë dhe 0.03 farmacistë. Numri i mjekëve në Kosovë është më i ulët se në shtetet e BE-së (4.3/1,000 banorë) dhe shtetet e rajonit. Numri i infermierëve në Kosovë është më i ulët se në shtetet e BE-së (9.7/1,000 banorë) dhe të gjitha shtetet e rajonit me përjashtim të Maqedonisë (3.7/1,000 banorë), (Graf. 10).

Graf. 10 Mjekë dhe Infermierë për 1,000 banorë në Kosovë, rajon dhe BE

Burimi i të dhënave: Banka Botërore, d, 2021 dhe Banka Botërore, e, 2021

Shënim: Të dhënat e fundit që janë në dispozicion

Gjatë viteve 2015-2023, gjithsej numri i të punësuarve në sistemin shëndetësor publik të kujdesit parësor është rritur vetëm për 168 të punësuar (Tab. 11). Sipas profileve, rritje më të madhe të numrit të punësuarve në vitin 2023 në krahasim me vitin 2015 kanë pasur Teknikët/infermierët (165). Zvogëlim të numrit të të punësuarve në vitin 2023 në krahasim me vitin 2015 kanë pasur Staf jomjekësor (-53) dhe Bashkëpunëtorët shëndetësor (-22).

Tab. 11 Të punësuarit në kujdesin parësor shëndetësor (N), 2015-2023

Profili	Viti								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mjekë	1,120	1,087	1,109	1,108	1,159	1,133	1,082	1,173	1,195
Stomatologë	299	296	290	298	304	313	302	272	283
Farmacistë	5	7	9	13	16	18	17	22	24
Teknikë/infermierë	3,121	3,078	3,099	3,107	3,147	3,238	3,217	3,220	3,286
Bashkëpunëtorë shëndetësorë	46	44	55	52	27	40	33	20	24
Staf jo mjekësor	857	846	805	810	822	836	834	825	804
Gjithsej	5,448	5,358	5,367	5,388	5,475	5,578	5,485	5,532	5,616

Burim i të dhënave: IKShPK, Resurset humane në shëndetësinë e Kosovës, 2015-2023

Numri i të punësuarve në sistemin publik të kujdesit dytësor është rritur për 318 të punësuar në vitin 2023 krahasuar me vitin 2015 (Tab. 12). Sipas profileve, rritje më të madhe të numrit të punësuarve në vitin 2023 në krahasim me vitin 2015 kanë pasur Teknikët/infermierët (135) dhe Mjekët (102).

Tab. 12 Të punësuarit në kujdesin dytësor shëndetësor, 2015-2023

Profili	Viti								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mjekë	595	594	651	673	724	722	727	701	697
Stomatologë			1	1	1	1	1	1	2
Farmacistë	4	5	6	7	6	9	10	9	11
Teknik/infermier	1,883	1,869	2,032	2,046	2,065	2,025	2,070	1,884	2,015
Bashkëpunëtorë shëndetësorë	12	11	29	20	23	31	34	11	28
Bachelor i fizioterapisë	15	23	17	30	31	28	33	30	34
Staf jo mjekësor	656	650	709	738	738	722	743	641	696
Gjithsej	3,165	3,152	3,445	3,515	3,596	3,538	3,618	3,277	3,483

Burim i të dhënave: IKShPK, Resurset humane në shëndetësinë e Kosovës, 2015-2023

Gjatë viteve 2015-2023, numri i përgjithshëm i të punësuarve në sistemin publik të kujdesit tretësor është rritur për 1,018 të punësuar, ose mesatarisht 113 të punësuar në vit (Tab. 13). Profilet të cilat kanë pasur rritje të numrit të punësuarve në vitin 2023 në krahasim me vitin 2015, ku më e theksuar

ishite për Teknikët/infermierët (489) dhe Mjekët (309), përderisa në këtë vit ka pasur ulje të punësuarve Staf jo mjekësor për -557 të punësuar.

Tab. 13 Të punësuarit në kujdesin tretësor shëndetësor në QKUK, 2015-2023

Profili	Viti								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mjekë	597	597	770	902	865	766	824	811	906
Stomatologë	62	62	88	80	78	78	76	79	78
Farmacistë	10	10	12	19	20	20	21	21	21
Teknik/infermier	1,836	1,837	2,129	2,500	2312	2,148	2,176	2,130	2,325
Bashkëpunëtorë shëndetësor	14	14	40	39	44	24	26	59	100
Bachelor i fizioterapisë	1	1	1	4	11	11	11	12	665
Staf jo mjekësor	575	576	647	668	676	586	578	469	18
Gjithsej	3095	3,097	3,687	4,212	4,006	3,633	3,712	3,581	4,113

Burim i të dhënave: IKShPK, Resurset humane në shëndetësinë e Kosovës, 2015- 2023

3.4. Indikatorët e mbulimit, vëllimit dhe kualitetit të punës

Në kujdesin parësor shëndetësor në vitin 2023 gjithsej janë realizuar 11,616,550 vizita, prej tyre: 3,467,425 vizita te mjeku; 2,869,16 te stomatologu; dhe 7,862,209 te punëtorët tjerë shëndetësorë. Ngarkesa mesatare ditore e vizitave te mjeku është 10.3 vizita, te stomatologu 3.6 vizita dhe te infermieri 8.5 vizita ditore.

Në kujdesin parësor shëndetësor numri i vizitave mjek/banorë është 2.1 vizita. Numri më i madh i vizitave mjek/banorë është në komunën e Fushë Kosovës (8.1 vizita mjek/banorë), Prishtinës (4.8 vizita mjek/banorë) dhe në komunën e Mamushës (3.6 vizita mjek/banorë), ndërsa numri më i vogël është në komunën e Dragashit 0.4, Istogut dhe Junikut me nga 0.7 vizita mjek/banorë.

Në kujdesin parësor shëndetësor numri i vizitave infermier/banorë është 4.7 vizita. Numri më i madh i tyre ishte në komunën e Prishtinës (15.1 vizita infermier/banorë), Fushë Kosovës (12.3 vizita infermier/banorë) dhe Mitrovicës (12.0 vizita infermier/banorë) ndërsa numri më i vogël i vizitave infermier/banorë janë regjistruar në komunën e Vitisë (0.1 vizita infermier/banorë) dhe Artanës (0.2 vizita infermier/banorë). (Vjetari i statistikave shëndetësore/Health statistics yearbook, Burimet njerëzore, aktivitetet dhe indikatorët në spitalet rajonale për vitin 2023, IKShPK).

Në kujdesin dytësor shëndetësor, në vitin 2023 ka pasur gjithsej 305,586 ditë mjekimi, 73,155 pacientë të shtrirë, operacione 18,358 dhe 1,212 pacientë të vdekur. Indikatorët e vëllimit të punës

dhe kualitetit në Spitalet e përgjithshme janë si në vijim: mjekimi mesatar është 4.1 ditë, shfrytëzimi i kapacitetit spitalor është 47.9%, shtrime/mjekë (ngarkesa ditore) është 1.44, shtrime/infermierë (ngarkesa ditore) është 0.8, operacione/mjek është 34.5, kurse mortaliteti spitalor është 15.4‰ (Tab.14).

Në QKUK, në vitin 2023 mjekimi mesatar kishte kohëzgjatje 4.9 ditë. Sipas klinikave, mjekimi mesatar më i madh ishte në institutin e Forenzikës me 110.6 dhe në klinikën e Fiziatriisë me 18.8 ditë mjekimi mesatar, përderisa numri më i vogël ishte në Kirurgjinë e fëmijëve me 2.0 ditë mjekimi mesatar.

Shfrytëzimi i kapacitetit spitalor ishte 68.6%, ku klinika e Kardiologjisë kishte shfrytëzim më të lartë 102.2% përcjellë nga klinika e Forenzikës me 100.1%, përderisa shfrytëzimin më të ulët e kishte klinika e Psikiatriisë me 44.5%.

Të shtrirë për mjek (ngarkesa ditore) ishte 1.4 pacientë për mjek. Ngarkesa ditore më e lartë ishte në institutin e Forenzikës me 5.4, pastaj në klinikën e Neonatologjisë dhe në klinikën Obstetrike Gjinekologjike me 3.2 pacientë për mjek, përderisa numri më i ulët ishte në klinikat e Onkologjisë 0.4 pacientë për mjek.

Të shtrirë për infermier (ngarkesa ditore) ishte 1.2 pacientë për infermier. Ngarkesa ditore më e lartë ishte në klinikën e Pulmologjisë me 2.4 dhe në Klinikën Obstetrike-Gjinekologjike me 2.1 pacientë për infermier, përderisa më e ulët ishte në klinikën e Onkologjisë me 0.3 pacientë për infermier.

Operacione për mjek në QKUK kishte 49.8, numri më i madh ishte në klinikën Vaskulare me 82.9 operacione për mjek dhe në klinikën e Kirurgjisë së fëmijëve me 69.7, përderisa numri më i vogël ishte në klinikën Kardiokirurgjisë me 20.1 operacione për mjek. Mortaliteti spitalor në QKUK gjithsej ishte 17.3‰ (Tab. 14).

Mortaliteti më i lartë ishte në klinikën e Neurologjisë 116.9 % dhe në klinikën e Kardiokirurgjisë 102.5‰.

Tab. 14 Indikatorët e vëllimit të punës dhe cilësisë në KDSH dhe QKUK, 2023

Indikatorët e vëllimit të punës dhe cilësisë	KDSH	QKUK
Shtretër (N)	1,895	1,840
Shtretër për 100,000 banorë (N)	118.2	111.8
Ditë mjekimi (N)	305,586	460,335
Pacientë të shtrirë (N)	73,155	93,242
Operacione (N)	18,358	18,642
Pacientë të vdekur (N)	1,212	1,614
Mjekimi mesatar (ditë)	4.1	4.9
Shfrytëzimi i kapacitetit spitalor (%)	47.9	68.6
Shtrime/mjekë (ngarkesa ditore) (N)	1.44	1.4
Shtrime/infermierë (ngarkesa ditore) (N)	0.8	1.2
Operacione/mjek (N)	34.5	49.8
Mortaliteti spitalor (‰)	15.4	17.3

Burim i të dhënave: IKShPK, Burimet njerëzore, aktivitetet dhe indikatorët në spitalet rajonale, QKUK, 2023

Në Tab. 15 është paraqitur vëllimi dhe veprimtaria shëndetësore gjatë viteve 2015-2023 në Kujdesin dytësor, ndërsa në Tab. 16 është paraqitur vëllimi dhe veprimtaria e QKUK-së.

Tab. 15 Indikatorët e veprimtarisë shëndetësore në Kujdesin Dytësor Shëndetësor, 2015-2023

Indikator	Viti								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Shtretër (N)	1,980	1,952	1,983	1,988	1,971	1,958	1,979	1,917	1,895
Ditë mjekimi (N)	380,011	381,698	378,772	374,690	380,444	271,732	319,824	299,845	305,586
Pacient të shtrirë (N)	81,727	82,081	83,692	80,570	82,133	60,151	70,029	69,619	73,155
Operacione (N)	17,641	16,235	17,332	18,174	17,898	12,507	15,091	17,113	18,358
Pacientë të vdekur (N)	919	941	997	991	1,021	1,821	2,263	1,240	1,212
Mjekimi mesatar (ditë)	4.6	4.7	4.5	4.7	4.5	4.4	4.5	4.3	4.1
Shfrytëzimi i kapac.(%)	50.7	55.3	52.3	53.2	56.2	39.6	48.2	48.4	47.9
Shtrime/mjekë	2.4	2.3	1.7	2.3	13.3	8.8	9.9	1.5	1.44
Shtrime/infermier	1.1	1	0.6	1	6.7	4.7	5.5	0.8	0.8
Operacione/ mjekë	41	36	27.6	42	37.3	24.7	29.7	29.6	34.5
Mortaliteti spitalor (‰)	11.2	11.5	11.9	12.3	10.7	28.6	30.0	17.8	15.4

Burim i të dhënave: IKShPK, Burimet njerëzore, aktivitetet dhe indikatorët në spitalet rajonale, 2015-2023

Tab. 16 Indikatorët e vëllimit/veprimtarisë shëndetësore në QKUK, 2015-2023

Indikatori	Viti								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Shtretër (N)	1,946	1,898	1,864	1,869	1,846	1,917	1,801	1,777	1,840
Ditë mjekimi (N)	502,644	504,826	505,981	487,726	494,712	347,582	408,551	456,965	460,335
Pacient të shtrirë (N)	93,462	96,828	97,171	93,558	97,190	75,313	83,541	94,081	93,242
Operacione (N)	18,349	20,164	21,253	39,180	21,462	9,652	18,886	19,947	18,642
Të vdekur (N)	1,352	1,436	1,567	1,410	1,569	1,628	2,106	1,771	1,614
Mjekimi mesatar (ditë)	5.4	5.2	5.2	5.2	5.1	4.6	4.9	4.9	4.9
Shfrytëzimi i kapaciteteve (%)	70.8	72.9	74.4	70.5	73.4	49.7	62.2	70.4	68.6
Shtrime/mjekë	1.8	1.9	2	2.3	1.7	1.2	1.2	1.4	1.4
Shtrime/infermier	1.2	1.2	1.2	1	1	0.7	1.0	1.2	1.2
Operacione/mjek	55	61.7	30.2	42	59.8	27.4	42.0	52.0	49.8
Mortaliteti spitalor (‰)	14.5	14.8	16.1	12.3	16.1	21.6	25.2	18.8	17.3

Burim i të dhënave: IKShPK, Burimet njerëzore, aktivitetet dhe indikatorët në QKUK, 2015-2023

4. Morbiditeti në Kosovë

Morbiditeti (sëmundshmëria) është paraqitur sipas tri niveleve të kujdesit shëndetësor publik dhe grupit të sëmundjeve.

4.1. Morbiditeti në kujdesin parësor shëndetësor

Në Kujdesin parësor shëndetësor, tri grupet e sëmundjeve me përqindje më të lartë të sëmundshmërisë në vitin 2023 janë:

- Gr XX. Faktorët që ndikojnë në gjendjen shëndetësore dhe kontakti me shërbim shëndetësor (Z00-Z99) me 876,526 raste apo 24.93%.
- Gr IX. Sëmundjet e sistemit të frymëmarrjes (J00-J99) me 847,785 raste apo 24.11%.
- Gr IX. Sëmundjet e sistemit të qarkullimit të gjakut (I00-I99) me 272,193 raste apo 7.74%.

Te vajzat dhe gratë më të reja se 65 vjeç, grupet e sëmundjeve me përqindje më të lartë janë:

- Gr XX. Faktorët që ndikojnë në gjendjen shëndetësore dhe kontakti me shërbim shëndetësor (Z00-Z99) me 386,837 raste apo 25.57%.
- Gr X. Sëmundjet e sistemit të frymëmarrjes (J00-J99) me 379,951 raste apo 25.12%.
- Gr XVIII. Simptomat, shenjat dhe gjendjet patologjike, klinike dhe laboratorike (R00-R-99) me 120,709 raste apo 7.98%.

Te gratë e grup moshës 65+, shkaqet kryesore të morbiditetit janë:

- Gr XX. Faktorët që ndikojnë në gjendjen shëndetësore dhe kontakti me shërbim shëndetësor (Z00-Z99) me 75,582 raste apo 23.80%.
- Gr IX. Sëmundjet e sistemit të qarkullimit të gjakut (I00-I99) me 51,306 raste apo 16.15%.
- Gr X. Sëmundjet e sistemit të frymëmarrjes (J00-J99) me 46,407 raste apo 14.61%.

Te djemtë dhe burrat më të rinj se 65 vjeç, grupet e sëmundjeve me përqindje më të lartë janë:

- Gr X. Sëmundjet e sistemit të frymëmarrjes (J00-J99) me 373,320 raste apo 27.44%.
- Gr XX. Faktorët që ndikojnë në gjendjen shëndetësore dhe kontakti me shërbim shëndetësor (Z00-Z99) me 328,101 raste apo 24.11%.
- Gr XVIII. Simptomat shenjat dhe gjendjet patologjike, klinike dhe laboratorike (R00-R-99) me 106,211 raste apo 7.81%.

Te burrat e grup moshës 65+, shkaqet kryesore të morbiditetit janë:

- Gr XX. Faktorët që ndikojnë në gjendjen shëndetësore dhe kontakti me shërbim shëndetësor (Z00-Z99) me 73,626 raste apo 24.87%.
- Gr IX. Sëmundjet e sistemit të qarkullimit të gjakut (I00-I99) me 48,915 raste apo 16.52%.
- Gr X. Sëmundjet e sistemit të frymëmarrjes (J00-J99) me 43,764 raste apo 14.78%.

4.2. Morbiditeti në kujdesin dytësor shëndetësor

Tri grupet e sëmundjeve me përqindje më të lartë të sëmundshmërisë tek të dyja gjinitë, në kujdesin dytësor shëndetësor për vitin 2023 janë:

- Gr IX. Sëmundjet e sistemit të qarkullimit të gjakut (I00-I99) me 15,301 raste apo 17.4%
- Gr XV. Shtatzënia, lindja dhe lehonja (O00-O99) me 12,033 raste ose 13.7%
- Gr XIV. Sëmundjet e sistemit urogjenital (N00-N99) me 10,816 raste apo 12.3%

Te vajzat dhe gratë më të reja se 65 vjeç, grupet e sëmundjeve me përqindje më të lartë ishin:

- Gr XV. Shtatzënia, lindja dhe lehonja (O00-O99) me 12,033 raste apo 33.2%
- GrXXI. Faktorët që ndikojnë në gjendjen shëndetësore dhe kontakti me shërbime shëndetësore (Z00-Z99) me 4,178 raste apo 11.5%
- Gr XIV. Sëmundjet e sistemit urogjenital (N00-N99) me 3,393 raste apo 9.4%

Te gratë e grup moshës mbi 65 vjeç, grupet e sëmundjeve me përqindje më të lartë ishin:

- Gr IX. Sëmundjet e sistemit të qarkullimit të gjakut (I00-I99) me 5,087 raste ose 35.2%
- Gr III. Sëmundjet e gjakut dhe organeve hemopoetike dhe çrregullimet e imunitetit (D50-D89) me 2,347 raste ose 16.2%
- Gr XIV. Sëmundjet e sistemit urogjenital (N00-N99) me 2,228 ose 15.4%

Te djemtë dhe burrat më të rinj se 65 vjeç, grupet e sëmundjeve me përqindje më të lartë janë:

- Gr X. Sëmundjet e sistemit të frymëmarrjes (J00-J99) me 3,385 raste ose 14.9%
- Gr IX. Sëmundjet e sistemit të qarkullimit të gjakut (I00-I99) me 3,165 raste ose 14.0%
- Gr XI. Sëmundjet e sistemit të tretjes (K00-K99) me 2,858 raste ose 12.6%

Te burrat e grup moshës mbi 65 vjeç, grupet e sëmundjeve me përqindje më të lartë ishin:

- Gr IX. Sëmundjet e sistemit të qarkullimit të gjakut (I00-I99) me 4,850 raste ose 33.0%
- Gr XIV. Sëmundjet e sistemit urogjenital (N00-N99) me 2,575 raste ose 17.5%
- Gr III. Sëmundjet e gjakut dhe organeve hemopoetike dhe çrregullimet e imunitetit (D50-D89) me 2,546 raste ose 17.3%

Përgjatë viteve 2015-2022, tri sëmundjet mbizotëruese në kujdesin dytësor kanë ndryshuar. Sëmundjet e sistemit të qarkullimit të gjakut kanë qenë në grupin e sëmundjeve mbizotëruese prej 2015-2020, 2022, por jo në vitin 2021. Ngjashëm, shtatzënia, lindja dhe lehonja kanë mbizotëruar në vitet 2017-2022 në përjashtim të vitit 2019. Sëmundjet e sistemit të tretjes kanë qenë në grupin e sëmundjeve mbizotëruese në periudhën 2017-2021, në përjashtim të vitit 2020, kurse në vitin 2022, në vendin e tretë janë Sëmundjet e sistemit urogjenital. Ndërsa në vitin 2023, në grupin e parë hyjnë Sëmundjet e sistemit të qarkullimit të gjakut te të dyja gjinitë (IKShPK, Raportet e morbiditetit në Kosovë, 2015-2023).

4.3 Morbiditeti në kujdesin tretësor shëndetësor

Tri grupet e sëmundjeve me përqindje më të lartë të sëmundshmërisë në kujdesin tretësor Shëndetësor për vitin 2023 janë:

- Gr XVI. Gjendjet e caktuara që rrjedhin nga periudha perinatale (P00-P96) me 11,344 raste ose 15.1 %.
- Gr XV. Shtatzënia, lindja dhe lehonja (O00-O99) me raste 9,247 ose 12.3 %.
- Gr X. Sëmundjet e sistemit të frymëmarrjes (J00-J99) me 6,521 raste ose 8.7%.

Te vajzat dhe gratë më të reja se 65 vjeç, grupet e sëmundjeve me përqindje më të lartë ishin:

- Gr XV. Shtatzënia, lindja dhe lehonja (O00-O99) me 9,235 raste ose 31.4%.
- Gr XVI. Gjendjet e caktuara që rrjedhin nga periudha perinatale (P00-P96) me 5,270 raste ose 17.9%.
- Gr XXI. Faktorët që ndikojnë në gjendjen shëndetësore dhe kontakti me shërbim shëndetësor (Z00-Z99) me 3,212 raste ose 10.9%.

Te gratë e grup moshës 65+, shkaqet kryesore të morbiditetit janë:

- Gr IX. Sëmundjet e sistemit të qarkullimit të gjakut (I00-I99) me 1,558 raste ose 21.9%.
- Gr XXI. Faktorët që ndikojnë në gjendjen shëndetësore dhe kontakti me shërbim shëndetësor (Z00-Z99) me 842 raste ose 11.8%.
- Gr II. Tumoret (C00-D48) me 675 raste ose 9.5%

Te djemtë dhe burrat më të rinj se 65 vjeç, grupet e sëmundjeve me përqindje më të lartë ishin:

- Gr XVI. Gjendjet e caktuara që rrjedhin nga periudha perinatale (P00-P96) me 6,074 raste ose 31.4%.
- Gr X. Sëmundjet e sistemit të frymëmarrjes (J00-J99) me 2,389 raste ose 12.4%.
- Gr XI. Sëmundjet e sistemit të tretjes (K00-K99) me 1,578 raste ose 8.2% dhe Gr I. Sëmundjet infektive dhe parazitare (A00-B99) me 1,592 raste ose 8.2%.

Te burrat e grup moshës 65+, shkaqet kryesore të morbiditetit janë:

- Gr IX. Sëmundjet e sistemit të qarkullimit të gjakut (I00-I99) me 1,827 raste ose 23.0%
- Gr XXI. Faktorët që ndikojnë në gjendjen shëndetësore dhe kontakti me shërbim shëndetësor (Z00-Z99) me 897 raste ose 11.3%.
- Gr II. Tumoret (C00-D48) me 961 raste ose 12.1%

Përgjatë viteve 2017-2023, Gjendjet e caktuara që rrjedhin nga periudha perinatale dhe Shtatzënia, lindja dhe lehonja hyjnë në grupin e sëmundjeve mbizotëruese në të gjitha vitet.

5. Sëmundjet kronike masovike jo ngjitëse

Sëmundjet kronike masovike jo ngjitëse (SJN), të njohura gjithashtu si sëmundje kronike, kanë tendencë të jenë me kohëzgjatje të gjatë dhe janë rezultat i një kombinimi të faktorëve gjenetikë, fiziologjikë, mjedisorë dhe të sjelljeve. Llojet kryesore të SJN-ve janë sëmundjet kardiovaskulare (si hipertensioni arterial, sulmet në zemër dhe goditjet në tru), kanceret, sëmundjet kronike të frymëmarrjes (siç janë sëmundja kronike obstruktive pulmonare dhe astma) dhe diabeti.

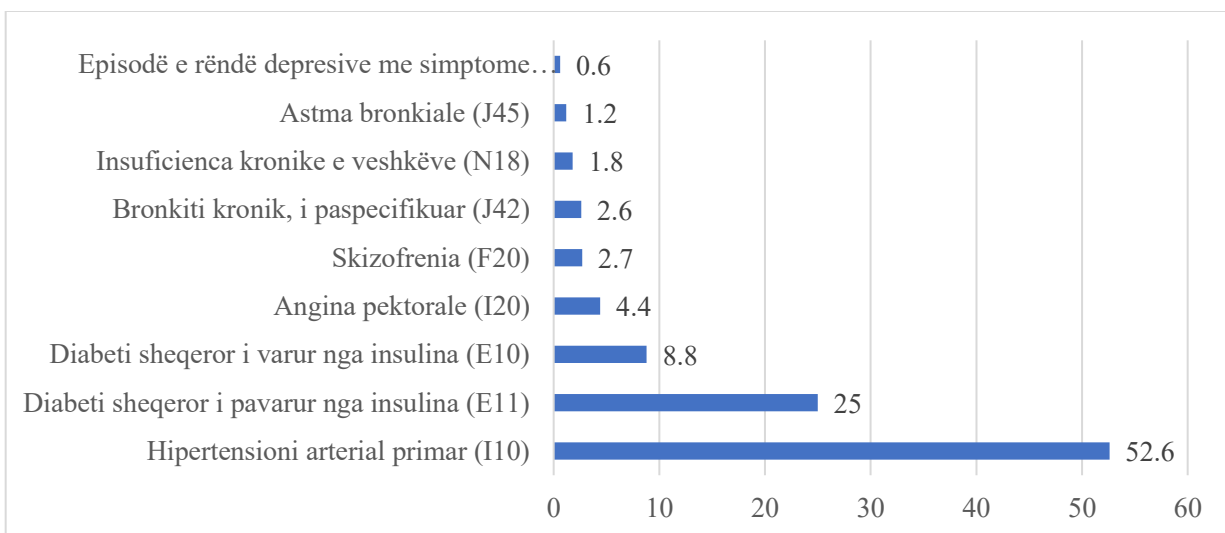
Në Tab. 17 dhe Graf. 11 janë paraqitur të dhënat e raportuara për dhjetë sëmundjet kronike masovike jo ngjitëse, ku me numër më të lartë të rasteve dominojnë: Hipertensioni arterial primar me gjithsej 20,472 raste apo 52.6%, pason Diabeti sheqeror i pavarur nga insulina me gjithsej 9,723 raste apo 25.0% dhe Diabeti sheqeror i varur nga insulina me 3,410 raste apo 8.8%. Me numër më të vogël të rasteve është Infarkti akut i miokardit me 158 raste apo 0.4% dhe sëmundja Epizodë e rëndë depressive me simptomë psikotike me 225 raste apo 0.6%.

Sipas gjinisë, Hipertensioni arterial primar te meshkujt përbën 6,846 raste ose 46.6%, ndërsa te femrat 13,3626 raste ose 56.2%. Diabeti sheqeror i pavarur nga insulina te meshkujt përbën 3,698 raste ose 25.2% ndërsa te femrat 6,025 raste ose 24.9%. Diabeti sheqeror i varur nga insulina mbizotëron te femrat me 2,037 raste ose 8.4%, ndërsa te meshkujt 1,373 raste ose 9.3%. Skizofrenia është më e shpeshtë te meshkujt me 662 raste ose 4.5%, se sa te femrat 401 raste ose 1.7%.

Tab. 17 Dhjetë sëmundjet kronike masovike jo ngjitëse më të shpeshta sipas gjinisë, 2023

Diagnoza	Gjinia				Gjithsej	
	M		F			
	N	%	N	%	N	%
Hipertensioni arterial primar (I10)	6,846	46.6	13,626	56.2	20472	52.6
Diabeti sheqeror i pavarur nga insulina (E11)	3,698	25.2	6,025	24.9	9723	25.0
Diabeti sheqeror i varur nga insulina (E10)	1,373	9.3	2,037	8.4	3410	8.8
Infarkti akut i miokardit (I21)	80	0.5	78	0.3	158	0.4
Skizofrenia (F20)	662	4.5	401	1.7	1063	2.7
Insuficienca kronike e veshkëve (N18)	322	2.2	381	1.6	703	1.8
Bronkiti kronik, i paspecifikuar (J42)	487	3.3	510	2.1	997	2.6
Angina pektorale (I20)	937	6.4	778	3.2	1715	4.4
Astma bronkiale (J45)	204	1.4	273	1.1	477	1.2
Episodë e rëndë depressive me simptome psikotike (F32.3)	91	0.6	134	0.6	225	0.6
Gjithsej	14,700	100	24,243	100	38,943	100.0

Burim i të dhënave: IKShPK, Raporti i morbiditetit në Kosovë, 2023

Graf. 11 Dhjetë sëmundjet kronike masovike jo ngjitëse më të shpeshta, 2023 (%)

Burim i të dhënave: IKShPK, Raporti i morbiditetit në Kosovë, 2023

Gjatë viteve 2019-2023, mbizotëron hipertensioni arterial primar përcjellë nga diabeti sheqeror i pavarur nga insulina dhe diabeti sheqeror i varur nga insulina. Përrjashtim bën viti 2020 kur si pasojë e pandemisë COVID-19 ka pasur çrregullim të sistemit shëndetësor, të mbledhjes së të dhënave, por edhe pacientë të cilët përkohësisht janë trajtuar me insulinë (Tab. 18).

Tab. 18 Sëmundjet kronike masovike jo ngjitëse më të shpeshta (N), sipas viteve 2019-2023

Diagnoza	2019	2020	2021	2022	2023
Hipertensioni arterial primar (I10)	14,090	7,956	11,500	15,622	20,472
Diabeti sheqeror i pavarur nga insulina (E11)	10,708	2,827	9,138	7,302	9,723
Diabeti sheqeror i varur nga insulina (E10)	4,793	14,719	4,148	2,455	3,410
Skizofrenia (F20)	790	511	730	703	1,063
Angina pektorale (I20)	691	327	311	470	1,715
Bronkiti kronik, i paspecifikuar (J42)	592	287	465	550	997
Insuficienca kronike e veshkëve (N18)	416	272	508	547	703
Astma bronkiale (J45)	330	170	156	374	477
Sëmundja iskemike kronike e zëmres	249	211	243	247	1,501
Episodë e rëndë depresive me simptome psikotike (F32.3)	*	102	129	259	225
Infarkti akut i miokardit (I21)	173	66	1,739	1,967	158
Gjithsej	32,832	27,382	27,328	30,496	40,444

Burim i të dhënave: IKShPK, Raportet e morbiditetit në Kosovë, 2019-2023

*Shënim: nuk ka hyrë në sëmundjet kronike masovike jo ngjitëse më të shpeshta

5.1. Sëmundjet Malinje

Në Kosovë, menaxhimi dhe raportimi i sëmundjeve malinje ende mbetet sfidë në shëndetësinë publike, përkundër përmirësimeve krahasuar me vitet paraprake.

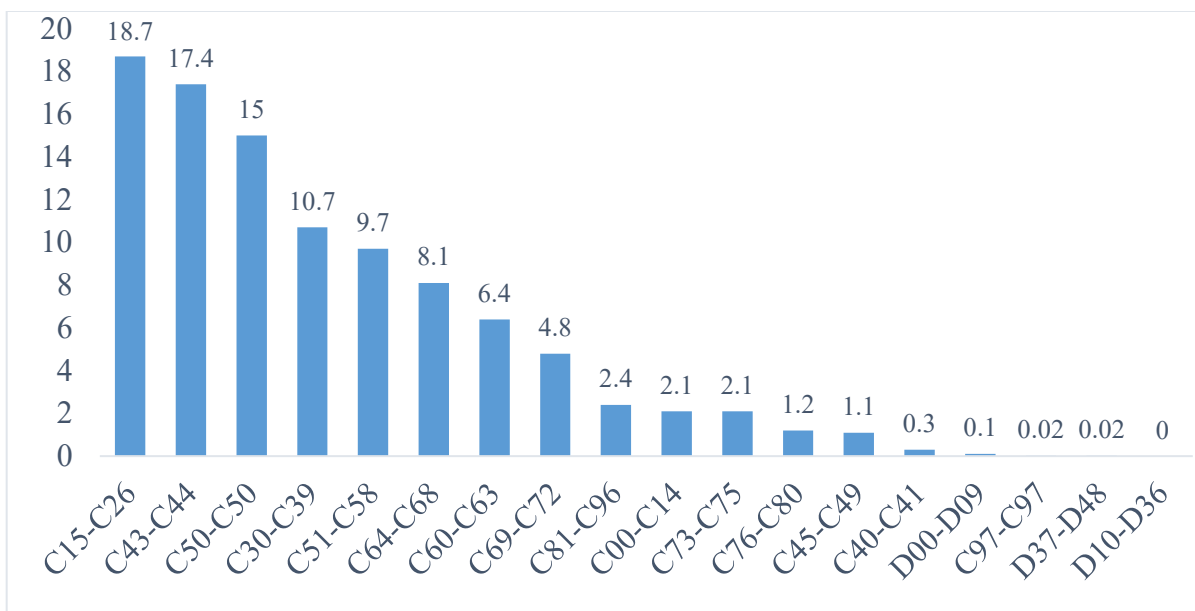
Në vitin 2023 numri i rasteve të reja me sëmundje malinje është 4,165 raste, ku me numër më të madh janë Tumoret malinje të organeve të tretjes (C15-C26) me 778 raste apo 18.7%, Melanoma dhe neoplazmat malinje të tjera të lëkurës (C43-C43) me 724 raste apo 17.4%.

Sëmundjet malinje me numër më të vogël të rasteve ishin Tumoret malinje të kockave dhe nyjeve (C40-C41) me 12 raste apo 0.3% dhe Neoplazma in situ (D00-D09) me 3 raste apo 0.1%. (Tab. 19, Graf. 12).

Tab. 19 Sëmundjet malinje sipas grupeve të diagnozave dhe gjinisë, 2023

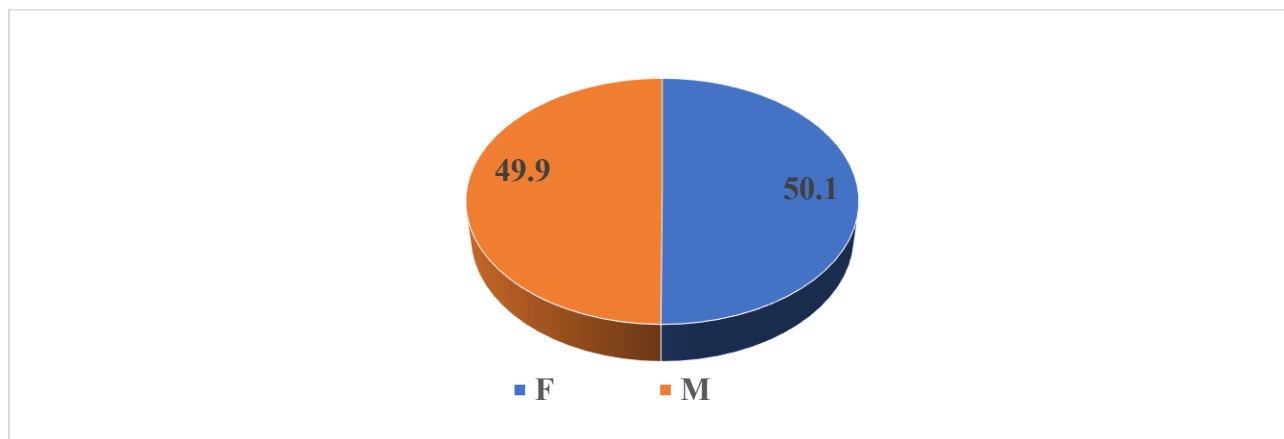
Grupet e diagnozave malinje	Gjinia				Gjithsej	
	Femër		Mashkull			
	N	%	N	%	N	%
Tumoret malinje të buzës, zgavrës së gojës dhe faringut (C00-C14)	36	1.7	53	2.5	89	2.1
Tumoret malinje të organeve të tretjes (C15-C26)	338	16.2	440	21.2	778	18.7
Tumoret malinje të organ. të frymëmarrjes dhe organ. intratorakale (C30-C39)	89	4.3	355	17.1	444	10.7
Tumoret malinje të kockave dhe nyjeve (C40-C41)	8	0.4	4	0.2	12	0.3
Melanoma dhe neoplazmat malinje të tjera të lëkurës (C43-C44)	259	12.4	465	22.4	724	17.4
Tumoret malinje të indeve të buta mesotheliale (C45-C49)	20	1.0	24	1.2	44	1.1
Neoplazma malinje e gjirit (C50-C50)	617	29.6	6	0.3	623	15.0
Tumoret malinje të organeve gjenitale femërore (C51-C58)	403	19.3			403	9.7
Tumoret malinje të organeve gjenitale mashkullore (C60-C63)			267	12.8	267	6.4
Tumoret malinje të traktit urinar (C64-C68)	73	3.5	265	12.7	338	8.1
Tumoret malinje të syrit, trurit dhe pjesë të tjera të SNQ (C69-C72)	100	4.8	101	4.9	201	4.8
Tumoret malinje të tiroides dhe gjëndra të tjera endokrine (C73-C75)	71	3.4	17	0.8	88	2.1
Tumoret malinje të pjesëve të paspecifikuara (C76-C80)	23	1.1	25	1.2	48	1.2
Tumoret malinje prim. të ind. limfoide, hematop. dhe ind. të lidhura (C81-C96)	44	2.1	55	2.6	99	2.4
Tumoret malinje me lokalizime të ndryshme primare (C97-C97)			1	0.05	1	0.02
Neoplazma in situ (D00-D09)	3	0.1	1	0.05	4	0.1
Tumoret beninje (D10-D36)			1	0.05	1	0.0
Neoplazma me tipare të pacaktuara dhe të panjohura (D37-D48)	1	0.05			1	0.02
Gjithsej	2,085	100.0	2,080	100.0	4,165	100.0

Burim i të dhënave: IKShPK, Raporti i morbiditetit në Kosovë, 2023

Graf. 12 Rangimi i grupeve të diagnozave malinje për të gjitha rastet e raportuara (%), 2023
 Burim i të dhënave: IKShPK, Raporti i sëmundjeve malinje në Kosovë, 2023

Sipas gjinisë, në vitin 2023, sëmundjet malinje kanë dominuar te femrat me gjithsej 2,085 raste apo 50.1% në krahasim me meshkujt me 2,080 raste apo 49.9% (Graf. 13).

Graf. 11 Struktura gjinore e rasteve me sëmundje malinje (%), 2023
 Burim i të dhënave: IKShPK, Raporti i sëmundjeve malinje në Kosovë, 2023

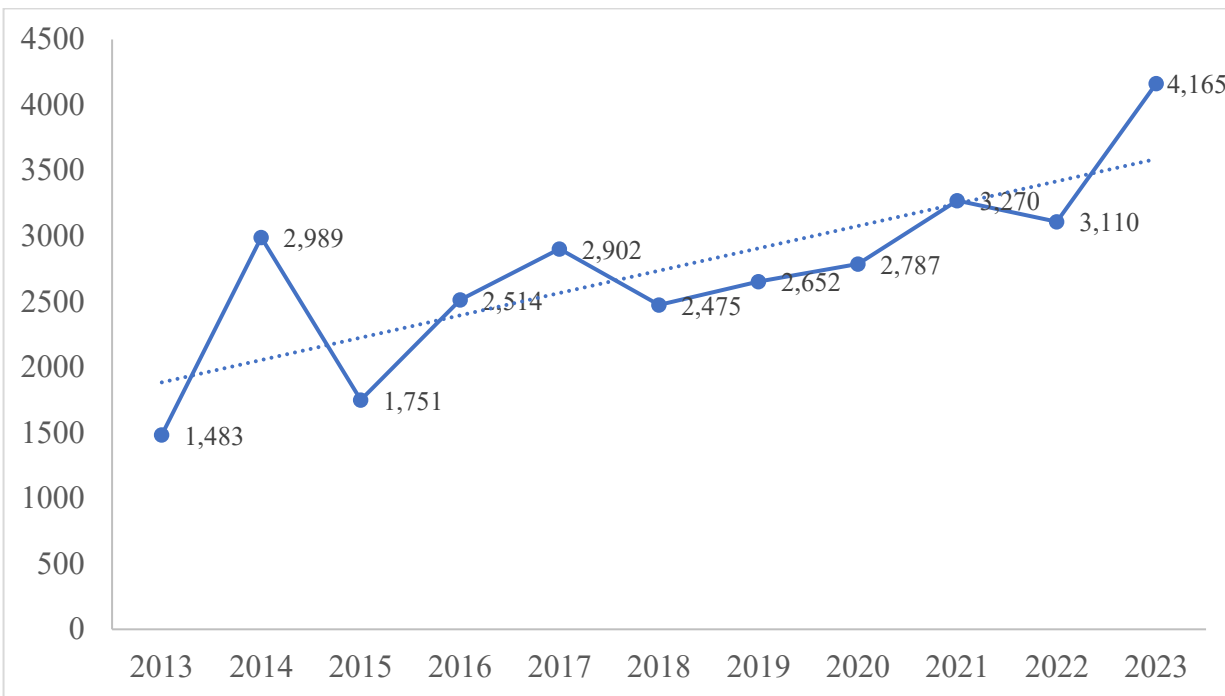
Te femrat me përqindje më të lartë ishin Neoplazma malinje e gjirit (C50-C50) me 617 raste 29.6% dhe Tumoret malinje të organeve gjenitale femërore (C51-C58) me 403 raste apo 19.3%. Te meshkujt me përqindje më të lartë ishin Melanoma dhe neoplazmat malinje të tjera të lëkurës (C43-C44)% me 465 raste apo 22.4% dhe Tumoret malinje të organeve të tretjes (C15-C26) me 440 raste apo 21.2% (Tab.20).

Tab. 20 Rastet e reja të sëmundjeve malinje sipas grupeve të diagnozave (N), 2013-2023

Grupet e diagnozave malinje	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Tumoret malinje të buzës, zgavrës së gojës dhe faringut (C00-	15	72	59	53	117	51	69	51	71	60	89
Tumoret malinje të organeve të tretjes (C15-C26)	177	398	262	363	469	439	471	526	637	602	778
Tumoret malinje të organ. të frymëmarrjes dhe organ.	173	421	234	316	353	303	327	295	347	326	444
Tumoret malinje të kockave dhe nyjeve (C40-C41)	3	15	4	11	12	15	10	14	7	25	12
Melanoma dhe neoplazmat malinje të tjera të lëkurës (C43-	282	670	411	614	433	350	333	441	448	506	724
Tumoret malinje të indeve të buta mesotheliale (C45-C49)	7	22	12	13	30	22	40	60	43	42	44
Neoplazma malinje e gjirit (C50-C50)	224	443	274	380	481	445	505	471	571	547	623
Tumoret malinje të organeve gjenitale femërore (C51-C58)	103	225	152	225	263	240	283	293	361	290	403
Tumoret malinje të organeve gjenitale mashkullore (C60-C63)	50	149	105	132	162	176	172	164	191	204	267
Tumoret malinje të traktit urinar (C64-C68)	59	189	124	160	206	192	194	168	263	254	338
Tumoret malinje të syrit, trurit dhe pjesë të tjera të SNQ (C69-	93	143	23	70	90	71	83	119	138	80	201
Tumoret malinje të tiroides dhe gjëndra të tjera endokrine	15	42	15	19	39	28	29	39	67	63	88
Tumoret malinje të pjesëve të paspecifikuara (C76-C80)		19	5	25	38	36	60	57	34	52	48
Tumoret malinje prim. të ind. limfoide, hematop.dhe ind. të	105	93	9	84	163	102	73	85	87	54	99
Tumoret malinje me lokalizime të ndryshme primare (C97-											1
Neoplazma in situ (D00-D09)	3	3	3	1	3	1	1	0	0	2	4
Tumoret beninje (D10-D36)	7	14	5	5	11	2	2	2	0	1	1
Neoplazma me tipare të pacaktuara dhe të panjohura (D37-	7	21	2	6	4	2	0	2	5	2	1
Pa kodifikuara	160	50	52	37	28	0	0	0	0	0	0
TOTALI	1,483	2,989	1,751	2,514	2,902	2,475	2,652	2,787	3,270	3,110	4,165

Burim i të dhënave: IKShPK, Raporti i sëmundjeve malinje në Kosovë, 2023

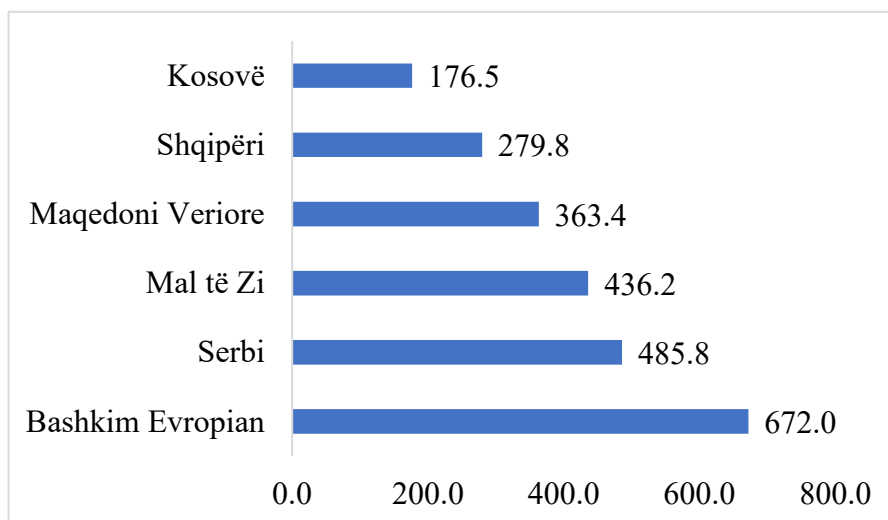
Ndër vite, regjistrimi i rasteve të reja ka treguar lëvizje variabile me trend të rritjes, prej 1,483 raste në vitin 2013 në 4,165 raste në vitin 2023 (Graf.14).

Graf. 14 Rastet e reja të sëmundjeve malinje (N), 2013-2023

Burim i të dhënave: IKShPK, Raporti i sëmundjeve malinje në Kosovë, 2023

Incidenca e të gjitha llojeve të sëmundjeve malinje në Kosovë është më e ultë se vendet e rajonit dhe në BE, me 176.5 raste për 100,000 banorë (Graf. 15).

Graf. 15 Shkalla e incidencës së sëmundjeve malinje për 100,000 banorë, 2022

Burim i të dhënave: International Agency for Research on Cancer, 2022

6. Veprimtaria e departamenteve në IKShPK me QRShP

Në vazhdim janë paraqitur veprimtaritë e departamenteve në Institutin Kombëtar të Shëndetësisë Publike të Kosovës (IKShPK) dhe Qendrat Rajonale të Shëndetësisë Publike (QRShP-të).

6.1. Departamenti i Epidemiologjisë

Në periudhën janar-dhjetor 2023 janë raportuar gjithsej 246,339 raste të sëmundjeve ngjitëse me morbiditet (Mb) 13,822.85 në çdo 100,000 banorë. Gjatë vitit 2023, janë raportuar gjithashtu edhe 191 raste të vdekjeve nga sëmundjet ngjitëse. Numri i sëmundjeve ngjitëse është dukshëm më i ulët krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit 2022 (331,545 raste të raportuara ose Mb 18,604.02/100,000 banorë). Në ulje të numrit të rasteve dhe vdekjeve të raportuara pa dyshim ka ndikuar numri më i vogël i rasteve me COVID-19. Gjatë viteve 2014-2020 Diarrea akute dhe Influenca sezonale/sëmundjet e ngjashme me influencën kanë qenë më të raportuarat, COVID-19 dominon gjatë viteve 2021 dhe 2022, ndërsa në vitin 2023 Influenca sezonale/sëmundjet e ngjashme me influencën janë më të raportuarat (Tab. 21 dhe Tab. 22).

Tab. 17 Sëmundjet ngjitëse me Mb mbi 100 kurdoherë gjatë viteve 2014-2023

Viti	Diarrea akute	Influenca Sezonale/ILI	COVID-19	ITPR-Pneumonia/ARI	Variçella	Intoksikacion alimentar	Parotiti epidemik
2014	3,635.80	2,189.70	/	839.14	476.34	37.61	206.14
2015	3,303.40	2,287.50	/	664	392.55	65.71	103.91
2016	4,180.40	4,635.20	/	760.45	441.89	116.62	10.15
2017	4,997.20	2,818.70	/	744.47	446.81	124.61	6.51
2018	4,131.50	4,139.70	/	689.89	400.49	103.73	5
2019	4,796.10	4,375.60	/	672.33	689.46	131	3.51
2020	1,373.90	3,875.00	2,818.60	338.56	153		1.32
2021	2,672.20	3,126.60	6,174.10	499.22	140	10.61	0.91
2022	5,120.19	5,638.06	6,214.77	907.89	615.7	28.32	1.41
2023	4,650.88	7,256.27	120.81	951.12	617.19	52.52	1.68

Burim i të dhënave: IKShPK, Buletini vjetor i sëmundjeve ngjitëse, 2014-2023

Tab. 18 Sëmundjet ngjitëse në Kosovë, 2022-2023

Sëmundja	Janar-Dhjetor 2022		Janar-Dhjetor 2023	
	N	Incidenca/ 100,000	N	Incidenca/ 100,000
ITPR-Pneumonia/ARI	16,179	907.9	16,950	951.1
SARI (formë e rëndë e pneumonisë)	280	15.7	262	14.7
Sëmundje e ngjashme me gripin (ILI)	100,478	5,638.1	129,315	7,256.3
Influenca A	58	3	235	13
Influenca AH1N1			47	3
Influenca A H3			1	0
Influenca B			179	10
Influenca B/Victoria			29	2
RSV	68	4	68	4
Human Adenovirus			4	0.2
Diarea akute	91,247	5,120	82,884	4,651
Variçella	10,972	616	10,999	617
COVID-19	110,755	6,215	2,153	121
Sindromi meningjeal	112	6	232	13
EHSV	1	0.1	2	0.1
Kampilobakter	1	0.1	1	0.1
Helmimmet me ushqim	504	28.3	936	52.5
Sallmonella enteritidis	31	1.7	76	4.3
Shigelloza	1	0.1	2	0.1
Clostridium difficile			2	0.1
Adenovirus	32	1.8		
Gastroenterokolitet	253	14.2	398	22.3
E. Coli patogjene			2	0.1
Rotavirus	162	9.1	73	4.1
Hepatitit akut A	23	1.3	3	0.2
Hepatitit akut B	25	1.4	37	2.1
Hepatitit akut C	4	0.2	4	0.2
Morbilli	1	0.1	1	0.1
Parotiti epidemik	25	1.4	30	1.7
Pertussis	1	0.1	2	0.1
TB	603	33.8	585	32.8
Tularemia	2	0.1	4	0.2
Brucellosis	22	1.2	33	1.9
Leptospirosis	8	0.5	5	0.3
Toxoplasmosis	3	0.2	8	0.5
Echinococcosis			2	0.1
Leishmaniazë	1	0.1	7	0.4
Sëmundja Lyme	16	0.9	12	0.7
West Nile Virus			1	0.1
Malarie**	1	0.1	3	0.2
HIV	21	1.2	20	1.1
IST	178	10.0	480	26.6
Parazitizat	16	0.9	20	1.1
Giardiaza			46	2.6
Askariaza			7	0.4
Entameba Hystolitica			1	0.1
*Sëmundje tjera ngjitëse	63	3.5	178	10.0
Gjithsej	332,147.0	18,637.8	246,339.0	13,822.9

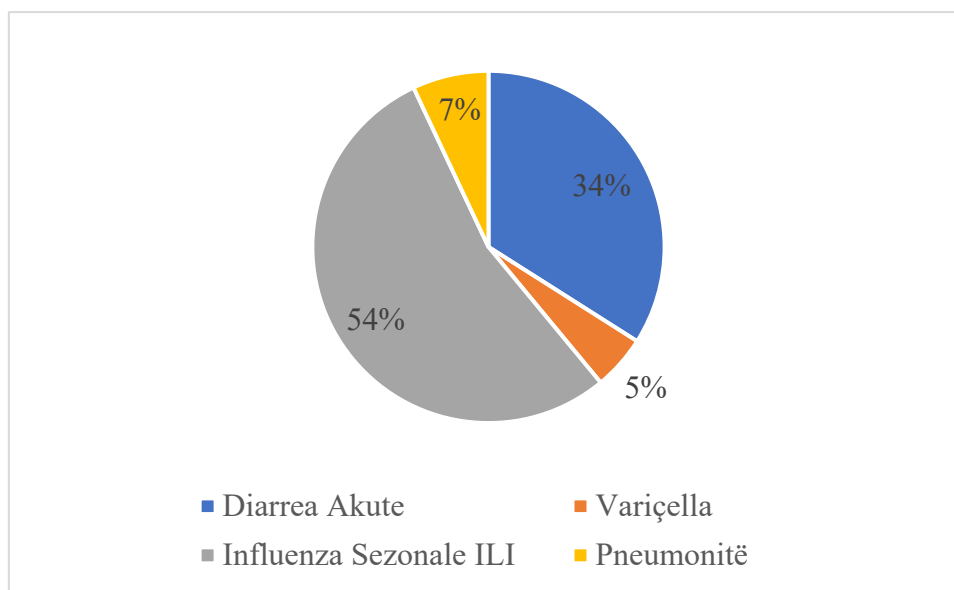
*Sëmundjet tjera ngjitëse: Scarlatina, Herpes zoster, Erysipella, Mykozat, Mononucleoza

**Malarie e importuar

Burim i të dhënave: IKShPK, Buletini vjetor i sëmundjeve ngjitëse, 2023

6.1.1. Sëmundjet të cilat raportohen në mënyrë të agreguar

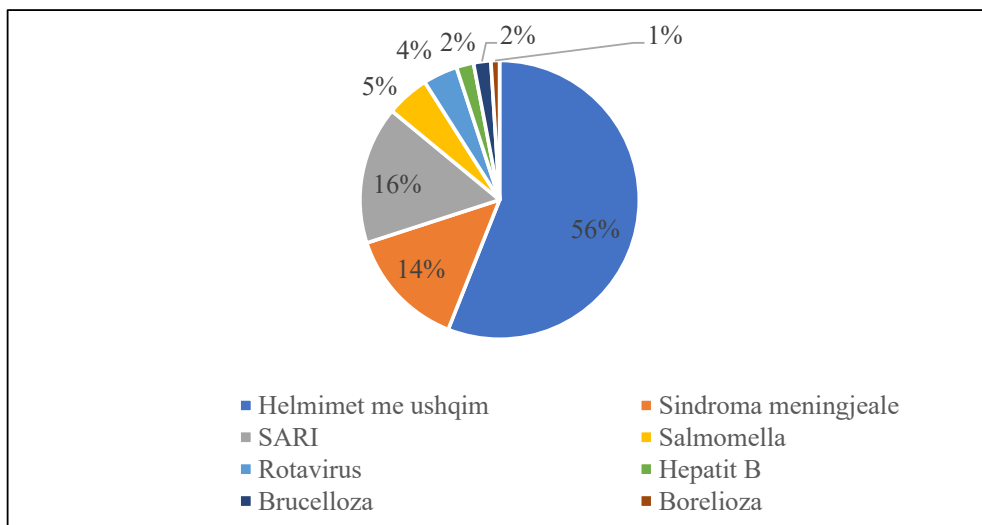
Gjatë vitit 2023 nga grupi i sëmundjeve me të dhëna të agreguara janë raportuar 240,148 raste dhe krahasuar me periudhën e njejtë të vitit të kaluar shihet një rritje prej 9.57% e rasteve të raportuara. Numri më i lartë i rasteve të raportuara nga ky grup i sëmundjeve i takon Influcës sezonale me 129,315 raste ose 7,256.27 në 100,000 banorë dhe Diarresë akute me 82,884 raste ose 4,650.88/100,000 banorë, që paraqesin 53,8% respektivisht 34.51 % të rasteve të raportuara nga ky grup i sëmundjeve. (Tab. 22 dhe Graf. 16). Rastet e diarresë akute lidhen me infrastrukturë jo mirë të rregulluar siç është furnizimi me ujë të pijshëm nga burimet e pakontrolluara, ndërprerjet e ujit dhe kyçjet ilegale në ujësjellës, mungesa e kanalizimit, dispozicioni i mbeturinave jo i rregullt, kushtet e dobëta ekonomike dhe higjienike. Raportimi i rasteve me ILI është për 28.69% më i lartë krahasuar me vitin 2022 me (100,478 raste ose Mb. 5,638.13/100, 000 banorë) (Tab. 22 dhe Graf. 16).

Graf. 16 Rastet e sëmundjeve ngjitëse 2023, të dhënat e agreguara të shprehura në përqindje
Burim i të dhënave: IKShPK, Buletini vjetor i sëmundjeve ngjitëse, 2023

6.1.2. Sëmundjet të cilat raportohen në mënyrë individuale

Gjatë periudhës janar-dhjetor 2023, nga grupi i sëmundjeve ngjitëse të cilat raportohen në formën individuale janë regjistruar gjithsej 5,606 raste ose 314.57/100,000 banorë dhe krahasuar me vitin 2022, me 112,389 raste apo 6,306.49/100,000 banorë paraqet një rënie të lartë të raportimit të numrit të rasteve me të dhëna individuale, situatë kjo epidemiologjike e cila reflekton rastet me COVID-19 me gjithsej 110,755 raste të raportuara gjatë vitit 2022. Sipas përqindjes së numrit të rasteve të raportuara me formën individuale shihet se 56% prej tyre i takojnë Helmimeve me ushqim, SARI me 16 % dhe Sindroma meningjeale me 14 %. (Graf. 17).

Graf. 17 Rastet e sëmundjeve ngjitëse, 2023 të dhënat individuale të shprehura në përqindje

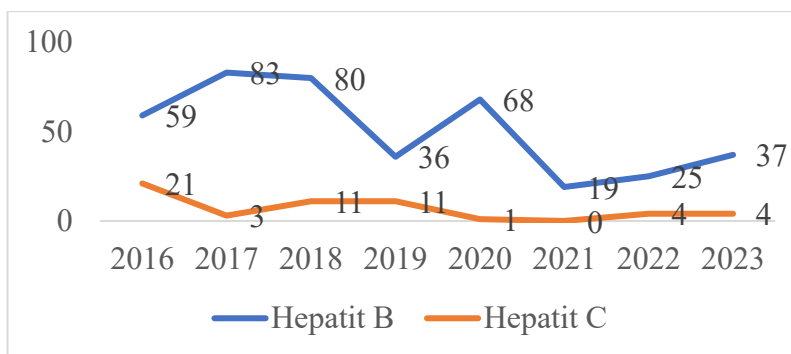
Burim i të dhënave: IKShPK, Buletini vjetor i sëmundjeve ngjitëse, 2023

6.1.3. Sëmundjet Vaksinë-preventabile

Gjatë vitit 2023 janë raportuar 30 raste të Parotitit epidemik, 2 raste me Pertusis dhe një rast me Fruth (rast i importuar).

6.1.4. Hepatiti B dhe Hepatiti C

Gjatë periudhës kohore Janar-Dhjetor 2023 në Kosovë janë raportuar gjithsej 37 raste me Hepatit akut B me incidencë prej 2.1/100.000 banorë. Ky numër është pak më i lartë krahasuar me vitin 2022 (25 raste me incidencë 1.40/100.000 banorë). Në periudhën e njëjtë kohore, në Kosovë janë raportuar 4 raste me Hepatit akut C me incidencë prej 0.2/100.000 banorë që paraqet numër të njëjtë krahasuar me vitin 2022.

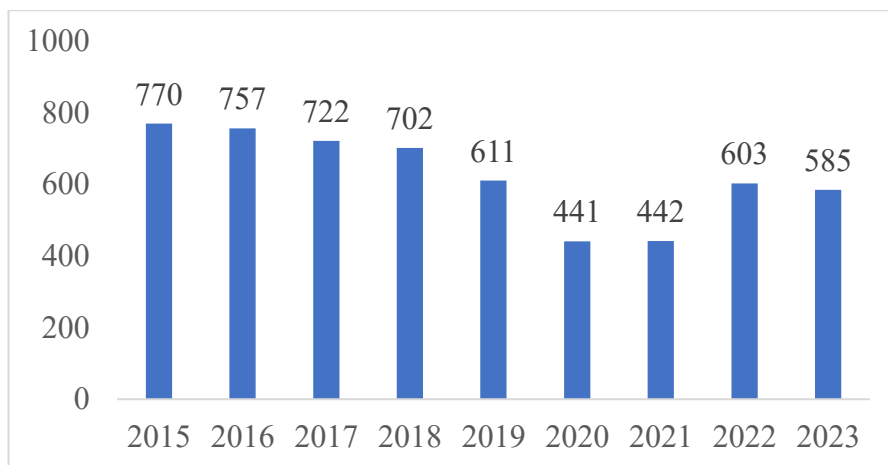

Graf. 18 Numri i rasteve të reja të Hepatitit B dhe C, 2015-2023

Burim i të dhënave: Buletinët vjetorë të sëmundjeve infektive IKShPK, 2015- 2023

6.1.5. Tuberkulozi -TB

Gjatë vitit 2023 janë regjistruar 585 raste me Tuberkulozë, me incidencë prej 34.4 për 100,000 banorë. Ky numër përfshinë të gjitha rastet e reja dhe të rikthyera me TB gjatë vitit 2023. Ky numër është më i ultë krahasuar me vitin 2022, kur janë raportuar 603 raste. Vlerat për vitin 2021 dhe 2022 (që korrespondojnë me periudhën e pandemisë me COVID-19) janë më të ulëta se vitet e mëparshme (Graf. 19).

Graf. 12 Numri i rasteve me Tuberkuloz në Kosovë, 2018-2023
Burim i të dhënave: MSh, Programi Kombëtar i Kontrollit të TB, 2023

6.1.6. Infeksionet Seksualisht Transmisive - IST

Gjatë vitit 2023 janë raportuar gjithsej 480 raste të Infeksioneve Seksualisht Transmisive. Krahasuar me vitin paraprak 2022 kur i kemi pasur të raportuara 178 raste, këtë vit kemi rritje të raportimit të rasteve IST meqenëse kemi raportim nga disa laboratore mikrobiologjike të sektorit privat. Analizuar sipas gjinisë dhe diagnozës, gjatë vitit 2023, numri më i madh i rasteve të raportuara (326) i takon gjinisë femërore me shkaktarin Chlamydia trachomatis 240 raste, Condyloma acuminata 63 raste, ndërsa sa i përket gjinisë mashkullore numrin më të madh të rasteve e kemi me Condyloma acuminata 120 raste dhe Gonorea 21 raste (Tab.23).

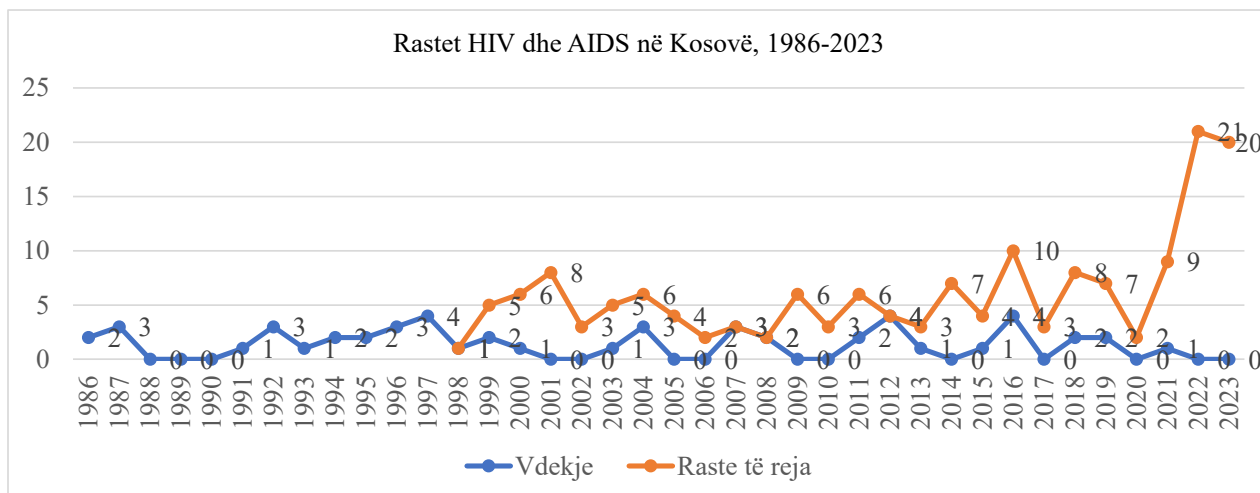
Tab. 23 Rastet e Infeksioneve Seksualisht Transmisive gjatë vitit 2023, Kosovë (sipas diagnozave dhe gjinisë)

Diagnoza	M	F	Gjithsej
Condyloma acuminata	120	63	183
Trichomonas vaginalis		5	5
Chlamydia trachomatis	10	240	250
Neisseria gonorrhoeae	21	15	36
Genital herpes		1	1
Syphilis	3	2	5
Gjithsej	154	326	480

Burim i të dhënave: IKShPK, Buletini vjetor i sëmundjeve ngjitëse, 2023

6.1.7. HIV/AIDS

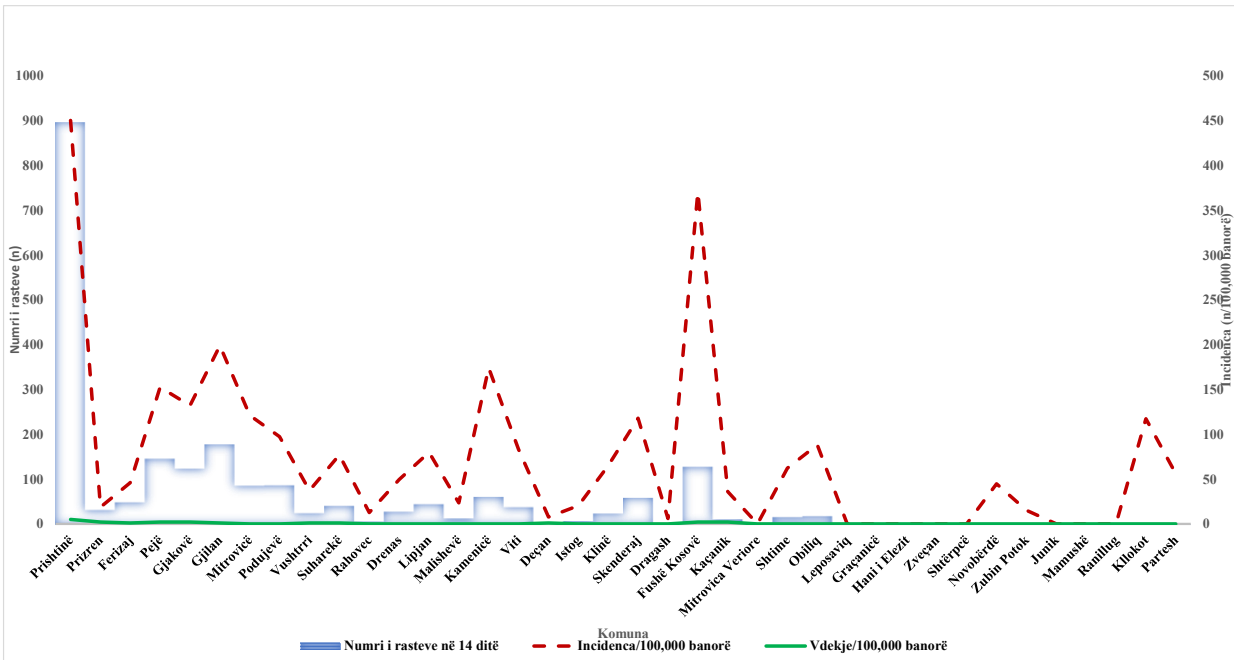
Gjatë vitit 2023 janë raportuar 20 raste me HIV dhe AIDS, 6 raste janë me AIDS, 9 me HIV infektion dhe për 4 raste mungon anketa epidemiologjike (dy nga këto katër raste janë dhurues gjaku të cilët nuk janë raportuar nga Qendra Kombëtare e Kosovës për Transfuzion të Gjakut dhe kanë humbur nga mbikëqyrja, dy raste i përkasin komunitetit të meshkujve që bëjnë seks me meshkuj (MSM). Të gjitha rastet e raportuara i takojnë gjinisë mashkullore. Në grup moshën 16-24 vjeç janë 5 raste, 25-34 janë 11 raste, në grup moshën 35-44 vjeç janë 2 raste, 45-54 vjeç është 1 rast dhe po ashtu mbi 50 vjeç është 1 rast. Nga gjithsej 20 raste të raportuara, 11 raste (55%) i përkasin komunitetit MSM dhe 9 raste (45%) rrugën e transmissioinit e kanë heteroseksual. Nuk kemi asnjë rast vdekje si pasojë e AIDS-it. Nga viti 1986 - 2023 gjithsej janë raportuar 181 raste me HIV dhe AIDS me 51 të vdekur si pasojë e AIDS-it (Graf. 20).

Graf. 20 Numri i rasteve dhe vdekjeve nga HIV/AIDS në Kosovë, 1986-2023
 Burim i të dhënave: IKShPK, Buletini vjetor i sëmundjeve ngjitëse, 2023

6.1.8. COVID-19 gjatë vitit 2023

Gjatë vitit 2023 nga 14,017 mostra të testuara te personat e dyshimtë në virusin SARS-CoV-2, u konfirmuan 2,153 raste pozitive dhe u raportuan 20 raste të vdekjes nga COVID-19. Nëse krahasojmë me vitin 2022, ku në Kosovë janë raportuar 110,755 raste pozitive dhe 211 raste të vdekjes nga COVID-19, del se në vitin 2023 kemi rënie të numrit të rasteve pozitive për 98.05 dhe rënie të rasteve të vdekjes prej 90.5%. Gjatë vitit 2023, prej rasteve të konfirmuara me COVID-19 sipas grup-moshave rezulton se numri më i madh i rasteve i takojnë grup-moshave 40-49 (me 426 raste). Sipas komunave rezulton se numri më i madh i rasteve është raportuar nga komuna e Prishtinës (896 raste), e Gjilanit (179 raste) dhe e Pejës (147 raste) kurse incidenca më e lartë e rasteve në 100,000 banorë (morbidity) është raportuar nga komunat e Prishtinës, e Fushë Kosovës dhe e Gjilanit. Sa i përket mortalitetit (raste të vdekjes në 100,000 banorë), numri më i madh është raportuar nga komunat e Prishtinës, e Gjakovës, e Gjilanit dhe e Prizrenit (Graf.21).

Graf. 13 Kumulativi i rasteve, incidenca dhe mortaliteti nga COVID-19 sipas komunave në Kosovë gjatë vitit 2023

Burim i të dhënave: IKShPK, Buletini vjetor i sëmundjeve ngjyëse, 2023

6.1.9 Vaksinimi në Kosovë

Krahasuar me vitin 2022, gjatë vitit 2023 kemi rritje të mbulueshmërisë në vaksinim prej rreth 2% (DTP1, 95 %, MMR1, 92%). Duke marrë parasysh barrën serioze të shëndetit publik të kancerit të qafës së mitrës, sëmundjeve invazive pneumokokale dhe diarreve rotavirus, si dhe disponueshmërinë e vaksinave të sigurta dhe efektive, në prill 2023, Ministri i Shëndetësisë miratoi rekomandimet e Komitetit Profesional Këshillues për Imunizim (KPKI) për përfshirjen e tri vaksinave të reja dhe përditësimin e Kalendarit të rregullt të vaksinimit: Vaksinën kundër pneumokokut (PCV), vaksinën kundër rotavirusit (Rotarix) dhe vaksinën kundër human papilloma virus (HPV).

Tab. 24 Mbulueshmëria me vaksina (%) 2022-2023

Mosha	Antigjenet	Mbulueshmëria % 2022	Mbulueshmëria % 2023
0-11 muaj	BGC/HepB	93	95
0-11 muaj	IPV1	93	95
0-11 muaj	IPV2	92	89
0-11 muaj	IPV3	90	89
0-11 muaj	DTP1/HIB1/Hep1	93	95
0-11 muaj	DTP2/HIB2/Hep2	92	89
0-11 muaj	DTP3/HIB3/Hep3	90	89
12-24 muaj	bOPV-R1	87	89
12-24 muaj	DTP-R1	87	89
12-24 muaj	MMR	88	92
6-7 vjeç	bOPV-R2	94	95
6-7 vjeç	DT-R2	94	95
6-7 vjeç	MMR-R	94	95
12-13 vjeç	bOPV-R3	93	94
12-13 vjeç	dT-R3	93	94
17-18 vjeç	dT	82	80

Burim: IKShPK, Buletini vjetor i sëmundjeve ngjitëse, 2023

Instituti Kombëtar i Shëndetësisë Publike bën administrimin e vaksinave sipas indikacioneve epidemiologjike të cilës i nënshtrohen grupe ose individë të caktuar, si dhe sipas rekomandimeve të OBSH-së vaksinon dhe pajis me çertifikatë ndërkombëtare të gjithë ata që udhëtojnë në vendet endemo-epidemike për sëmundje tëaktuara.

6.2. Departamenti i Ekologjisë Humane

Aktivitetet e Departamentit të ekologjisë humane në IKShPK dhe QRShP-të janë përshkruar për qendrën e ujit, sektorin e aerondotjes dhe të mbikëqyrjes higjieniko-sanitare.

6.2.1. Qendra e ujit

Vlerësimi i cilësisë së ujit për pije realizohet sipas Planit të Monitorimit të jashtëm, i cili bazohet në ndarje të zonave të furnizimit dhe ekzaminime laboratorike të ndara sipas rutinave:

- R1- turbullira, klorigjoni rezidual dhe parametrat bakteriologjik,
- R2- parametrat e analizës bazike kimike
- R3- Metalet e rënda, Karboni organik total (TOC) dhe Trihalometan (THM).

Në vitin 2023 nga IKShPK dhe QRShP-të janë realizuar 9,721 mostra prej të cilave 499 ose 5.1% ishin të kontaminuara. Sipas rajoneve, më së shumti mostra janë realizuar në rajonin e Prishtinës 2,302 ose 23.68% e të gjitha mostrave por me përqindje më të ultë të kontaminimit nga rajonet tjera (0.7%) ndërsa, më së paku mostra janë realizuar në rajonin e Ferizajt, 736 mostra ose 7.5% e tyre por me përqindje të lartë të kontaminimit në krahasim me numrin e mostrave (6.7%) (Tab. 25).

Tab. 25 Realizimi i monitorimit të jashtëm të ujit për pije (N), 2023

Rajoni	R1		R2		R3		Gjithsej		
	Testuar	Kontaminuar	Testuar	Kontaminuar	Testuar	Kontaminuar	Testuar	Kontaminuar	
								N	%
Prishtinë	1,673	8	989	9	38	1	2,302	18	0.7
Gjilan	607	103	365	82	16	0	976	185	18.9
Ferizaj	466	39	210	9	60	2	736	50	6.8
Mitrovicë	900	13	301	1	16	0	1,217	14	1.1
Pejë	1,390	185	659	8	6	0	2,055	193	9.4
Gjakovë	786	11	528	11	24	0	1,338	22	1.6
Prizren	779	10	301	7	17	0	1,097	17	1.5
Gjithsej	6,601	369	3,353	127	177	3	9,721	499	5.1

Burim i të dhënave: IKShPK, Raportet vjetore të Departamentit të Ekologjisë Humane dhe QRShP-ve, 2023

6.2.2. Sektori i aerondotjes

Vlerësimi i ndikimit të ndotjes së ajrit në shëndetin publik të popullatës vazhdon të jetë preokupim i IKShPK-së. Ndotja e ajrit prek popullatën në përgjithësi dhe në veçanti grupet vulnerable me ndjeshmëri të rritur ndaj disa ndotësve të ajrit. Efektet shëndetësore mund të manifestohen si afatshkurtëra dhe afatgjata (që manifestohen me sëmundje kronike të mushkërive, kancer të

mushkërive dhe sëmundje të sistemit kardiovaskular). Sistemi i qasjes në kohe reale në të dhënat për cilësi të ajrit është i mundur online nga Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës dhe mirëmbahet nga Instituti Hidrometeorologjik i Kosovës në 12 stacione në nivel vendi. Gjatë vitit 2023 janë regjistruar 152 ditë me tejkalime të vlerës së lejuar për PM₁₀ në stacionin të Rilindja, Prishtinë (59 ditë) dhe Obiliq (40 ditë) dhe kjo ndodh kryesisht gjatë sezonit të dimrit.

6.2.3. Mbikëqyrja higjieniko-sanitare

Gjatë vitit 2023 Departamenti i Ekologjisë Humane në IKShPK dhe QRShP-të kanë realizuar mbikëqyrjen higjieniko-sanitare të institucioneve shëndetësore, parashkollore dhe shkollore si dhe atyre hoteliere. Mbikëqyrja higjieniko-sanitare e institucioneve shëndetësore është realizuar duke marrë shtrisho nga sipërfaqet punuese, pajisjet (kritike dhe gjysmë kritike), instrumentet sterile dhe personeli i pranishëm (duart, veshja etj.). Gjithsej janë marrë 244 mostra në institucione të niveleve të ndryshme të kujdesit shëndetësor, prej të cilave 2 mostra (0.81%) ishin të kontaminuara. Të dy mostrat e kontaminuara ishin gjetur në spitalin e përgjithshëm të Gjilanit (Gjinekologji- Salla e Operacionit- Intenziva dhe tjetra në repartin e dializës) (Tab. 26).

Tab. 26 Strishot nga sipërfaqet punuese në spitalin e përgjithshëm të Gjilanit

Repartet	Numri i mostrave	Pozitive	
		N	%
Kirurgji -Salla e Operacionit	109	0	0
Kirurgji -Salla Intenzive	16	0	0
Gjinekologji-Salla e Operacionit	63	0	0
Gjinekologji- Salla Intenzive	30	1	3.33
Oftalmologji-Salla e Operacionit	10	0	0
Dializë	16	1	6.26
Gjithsej	244	2	0.81

Burim i të dhënave: Raporti vjetore i Departamentit të Ekologjisë Humane, IKShPK dhe QRShP-të, 2023

Mbikëqyrja sanitare e institucioneve parashkollore është realizuar përmes vlerësimit të përgjithshëm higjieno-sanitar, pyetësorëve, analizave dhe marrjes së mostrave (strisho) në Institucione Parashkollore nga enët, sipërfaqet punuese, mjetet e punës, rubinetet, nga duart dhe uniformat e personelit, ambienti i qëndrimit ditor (lodrat, sipërfaqet punuese) dhe dhomat e gjumit (çarçafët, shtretërit, dyshemetë). Po ashtu, janë dhënë këshilla në drejtim të ngritjes së higjienës, furnizimit me ujë, parandalimin e infeksioneve dhe avancimin e mjedisit shkollor.

Gjatë vitit 2023 në Gjilan janë kontrolluar 8 institucione parashkollore nga ku janë marrë gjithsej 306 mostra. Prej tyre, 12 kanë qenë të kontaminuara (Tab. 27)

Tab. 27 Strishot nga sipërfaqet punuese në institucione parashkollore në Regjionin e Gjilanit 2023

Institucioni Parashkollor	Gjithsej strisho	Pozitive
Ardhmëria 1 Gjilan	40	1
Ardhmëria 2 Gjilan	40	1
Integj Gjilan	40	1
Dardania Gjilan	40	1
Kosovski Bozhur, Shillovë, Gjilan	46	5
Filizat Kamenicë	40	1
Gëzimi Ynë Viti	30	1
Gëzimi Ynë Qifllak, Viti	30	1
Gjithsej	306	12

Burim i të dhënave: Raporti vjetore i Departamentit të Ekologjisë Humane, , IKShPK dhe QRShP-të, 2023

6.3. Qendra e Laboratorëve Testuese

Në kuadër të Qendrës së Laboratorëve Testuese (QLT) për periudhën kohore janar-dhjetor 2023 janë kryer 25,437 analiza në mostra të ndryshme të artikujve ushqimor, të ujit dhe strishove të sipërfaqeve punuese. Nga to, 236 analiza ose 2.1% të tyre kanë rezultuar se nuk i kanë plotësuar normat për konsum. Sipas llojit të mostrës, përqindja më e lartë e mostrave të cilat nuk kanë përmbushur normat i takon mostrave të cilësisë dhe sigurisë së ujit, me 139 mostra (Tab. 28).

Tab. 28 Analizat në Qendrën e Laboratorëve Testuese, 2023

Lloji i laboratorit	Lloji i mostrës	Analiza	Jashtë normave	
		(N)	(N)	(%)
I cilësisë dhe sigurisë së ushqimit	Ushqim	6,031	54	0.9
I mikrobiologjisë sanitare	Strisho të sipërfaqeve	348	43	12.4
I cilësisë dhe sigurisë së ujit	Ujë	19,058	139	0.7
Gjithsej		25,437	236	2.1

Burim i të dhënave: IKShPK, Raporti vjetor i Departamentit të Qendrës së Laboratorëve Testuese, 2023

6.4. Departamenti i Mikrobiologjisë

Gjatë vitit 2023, në Departamentin e Mikrobiologjisë në IKShPK janë pranuar 160,083 mostra. Sa i përket llojit të mostrave, numri më i lartë i mostrave kanë qenë hemokultura, Lëngu truroro shpinor dhe i infeksioneve brenda spitalore (49,182 mostra), pasuar nga mostrat Elisa 33,551 mostra dhe mostrat e ekzaminimit në parazite 20,799 mostra (Tab. 29)

Tab. 29 Mostrat e punuara në Departamentin e Mikrobiologjisë, IKShPK, 2023

Labororet në IKShPK	Gjithsej N	Pozitive	
		N	%
Elisa	33,551	*	*
Tuberkulozë	10,432	1,480	14.1
Infeksionet Gasrointestinale	20,373	785	3.8
Ekzaminime në Parazite	20,799	97	0.4
Mostra urogjenitale	6,889	2,197	31.8
Infeksione të traktit respirator	11,201	1,744	15.5
Hemokultura, Lëngu truro-shpinor dhe infeksione brenda spitalore	49,182	4,884	9.9
Mikrobiologjia Molekulare	5,446	*	*
Infeksionet urinare	2,210	1,448	65.5
Gjithsej	160,083	12,635	

Burim i të dhënave: IKShPK, Raporti vjetor i Departamentit të Mikrobiologjisë, 2023

*Mungojnë të dhënat e mostrave pozitive nga Departamenti i Mikrobiologjisë

Në QRShP-të janë punuar gjithsej 131,921 mostra të ndryshme ku numri më i madh i mostrave ishte raportuar nga QRShP në Gjilan (26,405), e më së paku nga QRShP në Ferizaj (16,285) (Tab. 30).

Tab. 30 Mostrat mikrobiologjike të punuara në QRShP, 2023

QRShP	Gjithsej N	Pozitive	
		N	%
Ferizaj	16,285	850	12.9
Gjakovë	17,336	1,163	6.7
Gjilan	26,405	/	/
Mitrovicë	24,518	2,794	11.4
Pejë	21,077	3,142	14.9
Prizren	26,300	3,760	14.2
Gjithsej	131,921	/	/

Burim i të dhënave: Raportet vjetore të QRShP-ve, 2023

*Mungojnë të dhënat e mostrave pozitive nga QRShP Gjilan

6.5. Departamenti i Mjekësisë Sociale

Departamenti i Mjekësisë Sociale (DMS) në IKShPK, përbëhet nga dy njësi kryesore, Njësia e observatorit të shëndetit të nënës, fëmijës dhe të rinjve dhe Njësia e promovimit dhe edukimit shëndetësor.

Gjatë vitit 2023 janë realizuar detyrat e planifikuara sipas planit vjetor dhe është siguruar menaxhim institucional përmes implementimit të aktiviteteve të përcaktuara në dokumente strategjike dhe në infrastrukturë ligjore në fuqi.

Aktivitetet kryesore të DMS gjatë vitit 2023 janë përmbledhur në disa fusha kryesore si përgatitja dhe zbatimi i strategjive dhe politikave shëndetësore, zgjerimi i programeve të promovimit shëndetësor, ngritja e kapaciteteve si dhe zhvillimi dhe avancimi i punës kërkimore shkencore dhe profesionale, angazhimi në koordinimin e aktiviteteve për Udhëzuesit e sektorëve të ndryshëm, puna në përpilimin e kurrikulave shkollore në bashkëpunim me Ministrinë e Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit, monitorimi i realizimit të aktiviteteve dhe programeve të promovimit shëndetësor dhe aktivitete tjera të nevojshme për mbarëvajtjen e punës brenda Departamentit dhe Institutit.

6.5.1. Njësia e Observatorit për shëndetin e nënës, fëmijës dhe të rinjve

Aktivitetet kryesore në këtë njësi janë përqendruar në vlerësimin e gjendjes shëndetësore të grupacioneve vulnerabile, duke përfshirë hartimin e raportit perinatal për vitin 2023, pjesëmarrja në takime të punës për hartimin e strategjive për Nënë dhe Fëmijën, të drejtat e fëmijëve, personat me aftësi të kufizuara, dhe të komuniteteve Romë, Ashkali dhe Egjiptian. Aktivitete të tjera përfshijnë punën në Komisionin vlerësues për udhërrëfyesit klinik, pjesëmarrjen në trajnime dhe hulumtime në bashkëpunim me organizata të ndryshme për shëndetin seksual dhe riprodhues, kancerin e qafës së mitrës, skringun dhe vaksinimin kundër virusit të papillomës humane (HPV), si dhe zbatimin e Pakos Minimale Fillestare të shërbimeve.

6.5.2. Njësia e Promovimit dhe edukimit shëndetësor

Në fushën e Promovimit dhe edukimit shëndetësor, Komisioni për Edukim Shëndetësor – KESH ka bashkëpunuar me institucione qeveritare dhe joqeveritare, shoqërinë civile, organizatat vendore dhe ndërkombëtare, si dhe media. Aktivitetet përfshijnë përpilimin, përgatitjen, dizajnimin dhe distribuimin e materialeve edukative shëndetësore, miratimin e materialeve të përgatitura nga institucione të ndryshme, si dhe organizimin e aktiviteteve për shënimin e Ditëve ndërkombëtare e trajnime në komunitet dhe në shkolla (Tab. 31, Tab.32).

Tab. 31 Aktivitetet e realizuara nga KESH në komunitet, sipas rajoneve për vitin 2023

Nr	Rajoni	Takime të KESH	Trajnime	Aktivitete tjera*	Distribuími i materialeve	Numri i pjesëmarrësve
1	Prishtinë	14	69	72	15,850	13,550
2	Prizren	10	9	62	9,500	8,90
3	Pejë	12	6	69	9,450	10,100
4	Mitrovicë	12	4	45	9,120	9,150
5	Ferizaj	12	2	23	9,250	9,850
6	Gjilan	10	4	67	9,150	10,020
7	Gjakovë	14	4	54	9,900	8,800
Gjithsej		84	98	392	72,220	61,470

Burim i të dhënave: Raporti vjetor i Departamentit të Mjekësisë Sociale, 2023

*Ligjërata, prezantime në Power Point, Radiomesazhe, emisione në TV, Njerëzit reklamë, etj.

Bashkëpunimi me Institucionet arsimore (Tab. 32), organizatat e ndryshme dhe mediat përfshinë hartimin e dokumenteve dhe realizimin e programeve edukative shëndetësore. Në të gjitha rajonet, janë zhvilluar aktivitete të ndryshme duke përfshirë çështje me të cilat ballafaqohet popullata dhe situatat e jashtëzakonshme si pandemia me COVID-19.

Tab. 32 Aktivitetet e realizuara nga KESH në shkolla, sipas rajoneve për vitin 2023

Nr	RAJONI	Trajnime	Distribuími i materialeve	Numri i pjesëmarrësve	Duhanpirja	Narkomania	Alkooli	Aktiviteti fizik	Dhuna	Shëndeti seksual dhe riprodhues	Kequshqy-eshmëria
1	Prishtinë	2	15,000	10,500	45	45	45	0	0	14	0
2	Prizren	2	10,300	8,400	31	31	31	0	0	1	0
3	Pejë	2	12,350	10,100	27	27	27	10	0	1	0
4	Mitrovicë	2	10,000	9,950	16	16	16	20	0	0	0
5	Ferizaj	2	9,100	8,700	8	8	8	0	0	0	0
6	Gjilan	2	9,500	7,800	11	11	11	4	0	0	0
7	Gjakovë	2	8,950	6,850	10	10	10	0	0	0	0
Gjithsej		14	75,200	62,300	148	148	148	34	0	16	0

Burim i të dhënave: Raporti vjetor i Departamentit të Mjekësisë Sociale, 2023

6.5.3. Aktivitetet e përbashkëta të DMS

DMS gjatë vitit 2023 ka marrë pjesë në realizimin e aktiviteteve të ndryshme në bashkëpunim me hisedarë tjerë, si në përgatitjen e analizës së gjendjes shëndetësore të popullatës, hulumtime, projekte, raporte të kërkuar nga institucionet qeveritare, pjesëmarrje në hartimin e dokumenteve ligjore dhe strategjike, në Komisione dhe grupe punuese, punëtori, takime dhe trajnime, konferenca, simpoziume, shkolla verore, si dhe aktivitete të rregullta arsimore në ngritjen e kapaciteteve njerëzore në të gjitha nivelet e shkollimit diplomik dhe pasdiplomik (IKShPK, Raporti vjetor i Departamentit të Mjekësisë Sociale, 2023).

6.6. Qendra e Statistikave Shëndetësore

Gjatë vitit 2023, Departamenti i Statistikave Shëndetësore (SISh) në Institutin Kombëtar të Shëndetit Publik të Kosovës ka vazhduar me përkushtim aktivitetet e tij në grumbullimin dhe përpunimin e statistikave shëndetësore nga institucionet publike dhe disa institucione private në nivel vendi. Një ndër arritjet kryesore të kësaj periudhe ishte finalizimi i Vjetarit Statistikor Shëndetësor 2022 dhe publikimi i të dhënave për përdorim institucional dhe publik, duke mundësuar qasje më të gjerë në informacionet statistikore për vendimmarrje dhe analiza sektoriale.

Departamenti ka ruajtur një bashkëpunim të ngushtë me institucionet shëndetësore përmes takimeve të rregullta me Koordinatorët Rajonalë të SISh, vizitave monitoruese dhe ofrimit të asistencës teknike për funksionalizimin e databazave të raportimit. Përmes kësaj qasjeje, është forcuar rrjeti i raportimit dhe është rritur cilësia e të dhënave të mbledhura.

Një pjesë e rëndësishme e angazhimeve ka qenë edhe pjesëmarrja aktive në grupet punuese nacionale, duke kontribuar në hartimin e dokumenteve strategjike dhe planifikimeve afatgjata, përfshirë përgatitjen e Termave të Referencës (ToR) për studimin e fizibilitetit të Sistemit të Informimit Shëndetësor (SISh), pjesëmarrjen në Bordin Nacional për Kontrollin e Sëmundjeve Malinje, si dhe në proceset për hartimin e Strategjisë Sektoriale të Shëndetësisë, Strategjisë për Burime Njerëzore dhe planeve për Sëmundjet Kronike Jo-ngjitëse.

Në kuadër të ngritjes së kapaciteteve profesionale, SISh ka organizuar aktivitete kombëtare trajnime, përfshirë trajnimin e trajnerëve (ToT) dhe trajnime për profesionistët shëndetësorë në raportimin e sëmundjeve kronike jo-ngjitëse. Paralelisht, është dhënë një kontribut i rëndësishëm në përmirësimin e cilësisë së të dhënave, përmes kontrollave logjike, kodimit të shkaqeve të vdekjes sipas standardit ndërkombëtar ICD-10, avancimit të databazave dhe harmonizimit të raporteve statistikore. Departamenti ka zhvilluar bashkëpunim të gjerë ndërinstitucional dhe ndërkombëtar, duke organizuar dhe marrë pjesë në takime e punëtori me Ministrinë e Shëndetësisë, AQH, GIZ, EMCDDA dhe institucione të tjera partnere, si dhe duke përfaqësuar Kosovën në konferenca dhe simpoziume ndërkombëtare në fushën e statistikave shëndetësore, sëmundjeve kronike jo-ngjitëse dhe sistemit të informacionit shëndetësor. SISh ka dhënë një kontribut të veçantë në proceset strategjike kombëtare, duke marrë pjesë në hartimin e Strategjisë Shtetërore Kundër Narkotikëve dhe Planit të Veprimit 2023–2028, si dhe në grupet punuese për përditësimin e Kodit Ndërkombëtar

të Diagnozave dhe Procedurave (ICD-11), duke ndihmuar kështu modernizimin e mëtejshëm të sistemit shëndetësor dhe përmirësimin e bazës së të dhënave në nivel kombëtar.

6.7. Qendra mbi moshimin

Gjatë vitit 2023, Qendra mbi Moshimin ka zhvilluar një sërë aktivitetesh të rëndësishme që synojnë përmirësimin e kujdesit shëndetësor dhe mirëqenies sociale të personave të moshuar në Kosovë. Një nga fushat kryesore të angazhimit ka qenë përcjellja dhe vlerësimi i statusit shëndetësor dhe socioekonomik të personave mbi 65 vjeç, si në komunitet ashtu edhe në institucionet e përkujdesjes, me qëllim identifikimin e nevojave dhe sfidave të kësaj grupmoshe. Paralelisht, janë shqyrtuar të dhënat mbi sëmundjet kronike jo-ngjitëse tek të moshuarit, duke shërbyer si bazë për hartimin e masave të përshtatura të kujdesit.

Në këtë drejtim, Qendra ka punuar në përpilimin dhe përditësimin e udhëzimeve dhe masave për të moshuarit, si dhe në zhvillimin e një projekti të rëndësishëm për trajnimet e mjekëve dhe infermierëve të Kujdesit Parësor Shëndetësor (KPSH) mbi temën “Kujdesi ndaj pacientëve të moshuar”, në bashkëpunim me Agjencinë e Cilësisë në Shëndetësi (AQH). Si pjesë e këtij projekti, u organizuan pesë sesione trajnuese, ku morën pjesë gjithsej 131 profesionistë shëndetësorë – përfshirë mjekë, infermierë, teknikë të farmacisë dhe farmacistë – nga 20 komuna të përzgjedhura, me synimin e forcimit të kapaciteteve profesionale në kujdesin ndaj të moshuarve.

Në fushën e ndërgjegjësimit publik, Qendra ka organizuar shënimin e 1 Tetorit – Ditës Ndërkombëtare të Personave të Moshuar, duke mbledhur përfaqësues të institucioneve, organizatave të të moshuarve dhe mediave. Njëkohësisht, është zhvilluar edhe një fushatë vetëdijësuese me moton “Përmushja e Premtimeve të Deklaratës Universale të të Drejtave të Njeriut për Personat e Moshuar: Ndër breza”, e cila ka synuar nxitjen e respektit ndërbrezor dhe përfshirjen sociale të të moshuarve.

Janë mbajtur ligjërata me tema të ndryshme edukative për këtë grupmoshë, si “Të drejtat e grave në kujdesin shëndetësor” dhe “Aktiviteti fizik dhe ushqimi tek të moshuarit”. Përveç kësaj, janë hartuar dhe shpërndarë materiale edukuese dhe promovuese – përfshirë “Ditarin e aktivitetit fizik” – të cilat janë shpërndarë në komunitet, shoqata dhe institucione që punojnë me të moshuarit.

Qendra ka qenë gjithashtu aktive në mbikëqyrjen dhe pjesëmarrjen në hulumtime shkencore, përfshirë studimin kohort “KOSCO Study” mbi sëmundjet kronike jo-ngjitëse tek përdoruesit e kujdesit parësor shëndetësor, si dhe përgatitjet dhe realizimin e studimit “Quality of Care” në 20 komuna të Kosovës. Në kuadër të këtij studimi, janë organizuar trajnimet për pjesëmarrësit, testimet paraprake në Qendrat e Mjekësisë Familjare dhe monitorimi i intervistuesve në terren gjatë zbatimit të hulumtimit. Për më tepër, është realizuar edhe studimi “Stili Jetësor që Promovon Shëndetin tek të Moshuarit në Prishtinë”, duke sjellë të dhëna të rëndësishme mbi sjelljet shëndetësore dhe faktorët mbrojtës në këtë grup moshë. Po ashtu, janë zhvilluar punëtori për kujdesin e integruar në kujdesin parësor në Fushë Kosovë dhe Lipjan, me qëllim përmirësimin e menaxhimit të databazave dhe rivlerësimeve geriatrike.

7. Përfundimet

Përfundimet e përgjithshme të paraqitura janë renditur sipas kapitujve të kësaj analize. Për më shumë detaje, ju lutem referojuni kapitullit përkatës.

7.1. Përcaktuesit shëndetësor

- Standardi jetësor në Kosovë, megjithë përmirësimet e viteve të fundit, mbetet nën mesataren rajonale dhe të BE-së. Shkalla e punësimit është 36.3% (2.5% më e lartë se një vit më parë), ndërsa papunësia ka rënë me 1.7%. Rritje e lehtë është vërejtur në punësimin e të dy gjinive. Përfaqësimi i nxënësve dhe studentëve mbetet më i lartë në arsimin publik sesa në atë privat.
- Buxheti për shëndetësi në nivel qendror për vitin 2023 ka qenë 229.6 milionë euro (75.4% e totalit të sektorit shëndetësor), prej të cilave 35.3% për Ministrinë e Shëndetësisë, 60.8% për ShSKUK dhe 3.9% për Fondin e Sigurimeve Shëndetësore.
- Sipas hulumtimit kualitativ për vaksinën HPV, punonjësit shëndetësorë raportojnë qëndrueshmëri në vaksinim dhe hezitim të ulët, kryesisht për vaksinën MMR. Prindërit janë përgjithësisht pro vaksinimit, ndërsa vajzat preferojnë vaksinimin përmes shkollave. Shoqëria civile shpreh gatishmëri për të mbështetur informimin publik nëse pajiset me materiale të sakta dhe trajnim adekuat.

7.2. Treguesit vital

Në vitin 2023 sikurse edhe vitet paraprake mbledhja dhe raportimi i të dhënave nga institucionet shëndetësore nuk është në nivelin e duhur, prandaj ka hapësirë për angazhim të vazhdueshëm në raportim më të plotë dhe rezultate edhe më të sakta për realitetin e ofrimit të kujdesit shëndetësor në Kosovë.

- Nataliteti gjatë vitit 2023 (13.5‰) ka pësuar ngritje të lehtë në krahasim me vitin 2022 (12.8‰).
- Mortaliteti për vitin 2023 ka pësuar ngritje të ndjeshme (6.0‰) në krahasim me vitin paraprak (5.5‰).
- Shtimi natyror i popullsisë gjatë vitit 2023 (7.5‰) ka pësuar rritje shumë të ndjeshme në krahasim me vitin 2022 (7.3‰).
- Mortaliteti infantil ka rritje të ndjeshme (5.7‰) në krahasim me vitin paraprak (5.2‰).
- Vdekshmëria perinatale në vitin 2023 ka pësuar rënie të lehtë (9.8‰) krahasuar me vitin 2022 (10.1‰).

7.3. Rrjeti i institucioneve shëndetësore

- Në Kosovë, në vitin 2023, në sektorin publik shëndetësor, janë 482 institucione të nivelit parësor, 17 të nivelit dytësor dhe 19 të nivelit tretësor.
- Në fund të vitit 2023 kanë qenë të licencuara gjithsej 2,158 institucione private shëndetësore, prej tyre 2,134 jo spitalore dhe 24 spitalore. Pjesëmarrje më të lartë të institucioneve private shëndetësore jo spitalore ka në komunë të Prishtinës (28.02%).

- Niveli parësor i kujdesit shëndetësor ka më së shumti të punësuar në sektorin publik shëndetësor (42.5%), ndërsa më së paku të punësuar ka niveli dytësor i kujdesit shëndetësor (26.4%).
- Në Kosovë kemi 1.7 mjekë/1,000 banorë dhe 4.8 infermierë/1,000 banorë, që është raporti më i ulët krahasuar me shtetet e BE-së dhe të gjitha shtetet e rajonit me përjashtim të Maqedonisë së Veriut.
- Në kujdesin parësor shëndetësor janë realizuar mesatarisht gjatë ditës 10.3 vizita te mjeku, 3.6 vizita te stomatologu, 8.5 vizita te infermieri. Numri mestar i vizitave mjek/banorë është 2.1 vizita ndërsa infermier/banorë është 4.7 vizita.
- Në kujdesin dytësor shëndetësor janë realizuar 305,586 ditë mjekimi, me gjithsej 73,155 pacientë të shtrirë, 18,358 operacione të realizuara.
- Operacione për mjek në QKUK kishte 49.8, numri më i madh ishte në klinikën Vaskulare me 82.9 operacione për mjek dhe në klinikën e Kirurgjisë së fëmijëve me 69.7, përderisa numri më i vogël ishte në klinikën Kardiokirurgjisë me 20.1 operacione për mjek. Mortaliteti spitalor në QKUK gjithsej ishte 17.3%
- Në QKUK, u raportuan 1,840 shtretër me 460,335 ditë mjekimi, 93,242 të shtrirë dhe 18,642 operacione.
- Shfrytëzimi mesatar i kapacitet spitalor në kujdesin dytësor shëndetësor (47.9%) dhe kujdesin tretësor shëndetësor (68.6%) është i ultë.
- Mortaliteti spitalor ishte 17.3% ndërsa mjekimi mesatar ka mbetur i njëjtë 4.9 ditë.

7.4. Morbiditeti

- Në kujdesin parësor shëndetësor sëmundjet më të shpeshta në vitin 2023 ishin Sëmundjet e sistemit të frymëmarrjes me 24.11%, dhe Sëmundjet e sistemit të qarkullimit të gjakut me 7.74%.
- Në kujdesin dytësor shëndetësor, Sëmundjet e sistemit të qarkullimit të gjakut ishin më të shpeshtat me 17.4%.
- Në kujdesin tretësor shëndetësor prijnë Gjendjet e caktuara që rrjedhin nga periudha perinatale me 15.1%, Shtatzënia, lindja dhe lehonja me 12.3% dhe Sëmundjet e sistemit të frymëmarrjes me 8.7%.

7.5. Sëmundjet kronike masovike jo ngjitëse

- Nga sëmundjet kronike masovike jo ngjitëse më të shpeshta ishin Hipertensioni arterial primar me 52.6% të rasteve dhe të dy llojet e Diabetit sheqeror me 33.8%.
- Nga sëmundjet malinje me numër më të madh janë Tumoret malinje të organeve të tretjes me 18.7%, Melanoma dhe neoplazmat malinje të tjera të lëkurës me 17.4%.

7.6 Veprimtaria e departamenteve në IKShPK dhe QRShP

- Në vitin 2023 janë raportuar gjithsej 246,339 raste të sëmundjeve ngjitëse (Mb 13,822.85/100,000 banorë).

- Nga grupi i sëmundjeve të raportuara në mënyrë të agreguar janë regjistruar 240,148 raste (rritje 9.57% krahasuar me vitin 2022), ku Influenza sezonale dhe Diarrea akute kanë qenë më të raportuarat.
- Për sëmundjet që raportohen individualisht u regjistruan 5,606 raste krahasuar me 112,389 raste në vitin 2022 (6,306.49/100,000), rënie që lidhet me uljen drastike të rasteve COVID-19. Prej tyre, 56% ishin helmime ushqimore, 16% SARI, dhe 14% sindroma meningjeale.
- U raportuan gjithsej 30 raste me parotit epidemik, 2 raste pertusis dhe 1 rast fruth (i importuar) që tregon nevojën për vigjilencë ndaj sëmundjeve vaksinë-preventabile.
- Mbulueshmëria me vaksinim u rrit për rreth 2% dhe në prill 2023 u miratua përfshirja e tri vaksinave të reja (PCV, Rotarix, HPV) në Kalendarin e Vaksinimit.
- Në vitin 2023 u raportuan 37 raste me Hepatit B dhe 4 raste me Hepatit C, ndërsa tuberkulozi u regjistrua me 585 raste. Infeksionet seksualisht të transmetueshme u rritën në 480 raste (178 në 2022), kryesisht Chlamydia tek femrat dhe Condyloma tek meshkujt. HIV/AIDS u raportua me 20 raste të reja, të gjitha tek meshkujt, pa raste vdekjeje.
- COVID-19 ra ndjeshëm me 2,153 raste pozitive dhe 20 vdekje në vitin 2023, që krahasuar me vitin 2022 paraqet rënie prej mbi 98% të rasteve pozitive dhe 90.5% të vdekjeve.
- Në vitin 2023 janë realizuar 9,721 mostra të vlerësimit të cilësisë së ujit për pije prej të cilave 499 mostra (5.1%) ishin të kontaminuara; rajoni me më shumë mostra ishte Prishtina (2,302 mostra, vetëm 0.7% kontaminim), ndërsa përqindja më e lartë e kontaminimit ishte në Ferizaj (6.7%).
- Nga monitorimi i cilësisë së ajrit dhe emisioneve nga operatorët ndotës u regjistruan gjithsej 152 ditë me tejkalime të vlerës së PM10, më së shumti në Prishtinë (59 ditë) dhe Obiliq (40 ditë), kryesisht gjatë dimrit.
- Nga mbikëqyrja higjieniko-sanitare, prej 244 mostrave të marra në institucione të nivelit të ndryshëm të kujdesit shëndetësor, vetëm 2 mostra (0.81%) ishin të kontaminuara, ndërsa nga 227 mostra në institucione parashkollore, 12 (7.04%) rezultuan të kontaminuara.
- Në Qendrën e Laboratorëve Testuese në vitin 2023 janë kryer 25,437 analiza, prej të cilave 236 (2.1%) nuk i plotësuan standardet, kryesisht mostrat e ujit (139 raste).
- Gjatë vitit 2023, në Departamentin e Mikrobiologjisë u analizuan 160,083 mostra, ku llojet me numrin më të madh ishin hemokulturat, lëngu truro-shpinor dhe mostrat e infeksioneve brenda spitalore (49,182 mostra), mostrat Elisa (33,551) dhe mostrat e ekzaminimit për parazitë (20,799).
- Observatori për Shëndetin e Nënës, Fëmijës dhe të Rinjve është fokusuar në vlerësimin e gjendjes shëndetësore të grupeve vulnerable, përgatitjen e raportit perinatal 2023, pjesëmarrjen në strategjitë kombëtare për shëndetin e nënës e fëmijës dhe përfshirjen aktive në proceset e skringut dhe vaksinimit kundër HPV-së, si dhe në zbatimin e Pakos Minimale Fillestare të shërbimeve shëndetësore.
- Njësia e Promovimit dhe Edukimit Shëndetësor ka intensifikuar aktivitetet për vetëdijesim dhe edukim të komunitetit. Përmes Komisionit për Edukim Shëndetësor janë realizuar 84 takime, realizuar 112 trajnime dhe mbi 390 aktivitete promovuese në gjithë vendin, me mbi 120,000

pjesëmarrës me temat e parandalimit të duhanpirjes, abuzimit me substanca, dhunës, aktivitetit fizik dhe shëndetit seksual e riprodhues, si dhe janë shpërndarë rreth 150,000 materiale edukuese.

- Gjatë vitit 2023, Departamenti i Statistikave Shëndetësore në IKShPK ka vazhduar mbledhjen, përpunimin dhe publikimin e statistikave shëndetësore, duke garantuar disponueshmërinë e të dhënave të besueshme për përdorim institucional dhe publik. Përmes koordinimit të vazhdueshëm me institucionet shëndetësore, zhvillimit të databazave, trajnimeve profesionale dhe përmirësimit të cilësisë së të dhënave, është kontribuar dukshëm në avancimin e Sistemit të Informimit Shëndetësor në Kosovë.
- Qendra mbi Moshimin është një aktor kyç në promovimin e shëndetit, mirëqenies dhe të drejtave të të moshuarve në Kosovë, duke ndikuar njëkohësisht në nivel praktik (trajnim & kujdes), shkencor (hulumtime) dhe avokues (politikë & vetëdijësim). Qendra ka marrë rol aktiv në realizimin e disa studimeve (KOSCO, Quality of Care, Stili Jetësor tek të Moshuarit), çka ndihmon në krijimin e bazës së të dhënave të rëndësishme për hartimin e politikave të shëndetit publik.
- Ka vazhduar pjesëmarrja aktive në grupet punuese nacionale dhe ndërkombëtare, si dhe kontributi në proceset strategjike kombëtare duke e bërë IKSHPK një aktor kyç në prodhimin e evidencave për zhvillimin dhe harmonizimin e politikave shëndetësore në vend.

8. Rekomandimet

Duke u bazuar në gjetjet dhe të dhënat e paraqitura në këtë analizë të gjendjes shëndetësore, rekomandimet në vijim synojnë të udhëzojnë institucionet përgjegjëse në përmirësimin e shëndetit publik dhe forcimin e sistemit shëndetësor në Kosovë:

1. Politikat socio-ekonomike dhe demografike

- Të zhvillohen politika gjithëpërfshirëse që adresojnë ndikimin e standardit të ulët jetësor në shëndetin e popullatës, përmes krijimit të mundësive për punësim dhe përmirësimin të kushteve socio-ekonomike.
- Të hartohen politika të qëndrueshme popullore që nxisin lindshmërinë dhe mbështesin familjet e reja në nivel vendi.

2. Investimet dhe organizimi i sistemit shëndetësor

- Të sigurohet investim i qëndrueshëm në infrastrukturë, pajisje, staf dhe kapacitete institucionale, për të rritur efikasitetin dhe cilësinë e kujdesit shëndetësor.
- Të përmbushen standardet e mbulimit me personel shëndetësor (mjekë dhe infermierë për 1,000 banorë).
- Të bëhet riorganizimi racional i shërbimeve dhe i burimeve njerëzore për shfrytëzim optimal të kapaciteteve spitalore.
- Të bazohet në nevojat reale të popullatës dhe planifikim të koordinuar me sektorin public themelimi i institucioneve private shëndetësore.

3. Sistemi i të dhënave dhe digjitalizimi

- Të unifikohen dhe përmirësohen mekanizmat e grumbullimit, raportimit dhe analizimit të të dhënave shëndetësore në nivel kombëtar.
- Të forcohen kapacitetet për raportim të saktë statistikash dhe për mbikëqyrjen e sëmundjeve ngjitëse dhe jngjitëse.
- Të përshpejtohet digjitalizimi dhe stabilizimi i sistemit të informimit shëndetësor për monitorim efektiv të indikatorëve dhe për vendimmarrje të bazuar në evidencë.

4. Parandalimi, promovimi dhe edukimi shëndetësor

- Të zhvillohen fushata të qëndrueshme për promovimin e stilit të jetesës së shëndetshme (ushqim i shëndetshëm, aktivitet fizik, ndalim i duhanit dhe konsumit të alkoolit).
- Të fuqizohet edukimi, informimi dhe komunikimi në të gjitha nivelet e kujdesit shëndetësor, duke përfshirë institucionet, mediat dhe komunitetin.

- Të zbatohet në mënyrë të qëndrueshme sistemi i masave parandaluese dhe kundër epidemike, përfshirë përgatitjen dhe reagimin ndaj ngjarjeve të jashtëzakonshme (shpërthimeve epidemike), si dhe financimin e projekteve për parandalimin, hulumtimin dhe detektimin e sëmundjeve dhe patogjenëve me potencial pandemik (si Coronavirus, Influenca, Nipah virus) dhe sëmundjeve të grupit bioterrorist (Ethja hemoragjike, Brucelloza, Tularemia, Ethja Q).
- Të sigurohen me kohë vaksinat e nevojshme për grupet e synuara, në përputhje me indikacionet epidemiologjike dhe kërkesat e trafikut ndërkombëtar.
- Të zgjerohet qasja në shërbime të depistimit, diagnostikimit të hershëm dhe trajtimit për sëmundjet kronike dhe malinje.
- Të sigurohen shërbime integrale, që përfshijnë trajtim mjekësor, kujdes psikologjik, mbështetje sociale dhe kujdes paliativ për pacientët me sëmundje kronike dhe malinje.

5. Hulumtimet dhe evidenca shkencore

- Të rritet buxheti dhe mbështetja për hulumtime shkencore që lidhen me faktorët përcaktues të shëndetit (socialë, kulturorë, mjedisorë dhe të sjelljes).
- Të zhvillohen hulumtime periodike mbi njohuritë, perceptimet dhe sjelljet e popullatës për çështje me rëndësi për shëndetin publik (Behavioral and Cultural Insights – BCI).
- Të përdoren Rezultatet nga studimet ekzistuese, si KOSCO dhe Quality of Care, për hartimin e strategjive dhe politikave konkrete shëndetësore.
- Të zgjerohet rrjeti i hulumtimeve dhe trajnimeve, si dhe të fuqizohet bashkëpunimi ndërinstitucional vendor e ndërkombëtar.
- Të përgatitet katalogu i hulumtimeve në nivel vendi.

6. Bashkëpunimi ndërsektorial dhe përfshirja e komunitetit

- Të forcohet bashkëpunimi ndërmjet sektorëve për promovimin e qasjes “Shëndet në të gjitha politikat”, me Ministrinë e Shëndetësisë në rol udhëheqës.
- Të mobilizohen burimet njerëzore dhe financiare për projekte të përbashkëta ndërministrorë dhe me shoqërinë civile, duke u fokusuar në grupet vulnerable.
- Të vazhdohet me programet e shkollave promovuese të shëndetit, spitaleve promovuese të shëndetit dhe të zgjerohet koncepti i mjediseve të shëndetshme.
- Të organizohen iniciativa, punëtori dhe konferenca me punëtorë shëndetësorë, institucione, donatorë dhe qytetarë për ngritje kapacitetesh, shkëmbim përvojash dhe avancim të sistemit shëndetësor.

9. Referencat

- ASK, Anketa e Fuqisë Punëtore, 2022
- ASK, Bruto Produkti Vendor me Qasjen e Shpenzimeve dhe të Prodhimit, 2008-2022
- ASK, Kosova në shifra, 2022
- ASK, Llogaritë Qeveritare të Kosovës, 2022
- ASK, Parashikimi i popullsisë së Kosovës, 2023
- ASK, Parashikimi i popullsisë së Kosovës, 2017-2061
- ASK, Statistikat e arsimit, 2020/2021
- ASK, Statistikat e Lindjeve, 2023
- ASK, Statistikat e Vdekjeve, 2023
- ASK, Shkaqet e vdekjeve në Kosovë, 2021
- ASK, Vlerësim, Popullsia e Kosovës, 2023
- Banka Botërore: Jetëgjatësia në lindje: Të gjitha shtetet dhe ekonomitë (Anglisht). <https://data.worldbank.org> . Qasja e fundit, 29.04.2024.
- Banka Botërore a: Jetëgjatësia në lindje, femrat: Të gjitha shtetet dhe ekonomitë (Anglisht). <https://data.worldbank.org> . Qasja e fundit, 29.04.2024.
- Banka Botërore b: Jetëgjatësia në lindje, meshkujt: Të gjitha shtetet dhe ekonomitë (Anglisht). <https://data.worldbank.org> . Qasja e fundit, 29.04.2024.
- Banka Botërore c: Mortaliteti: Të gjitha shtetet dhe ekonomitë (Anglisht). <https://data.worldbank.org> . Qasja e fundit, 29.04.2024.
- Banka Botërore d: Mjekë (për 1,000 banorë): Të gjitha shtetet dhe ekonomitë (Anglisht). <https://data.worldbank.org> . Qasja e fundit, 29.04.2024.
- Banka Botërore e: Infermierë dhe mami (për 1,000 banorë): Të gjitha shtetet dhe ekonomitë (Anglisht). <https://data.worldbank.org> . Qasja e fundit, 29.04.2024.
- Banka Botërore f: Incidenca e Tuberkulozit (për 100,000 banorë): Të gjitha shtetet dhe ekonomitë (Anglisht). <https://data.worldbank.org> . Qasja e fundit, 29.04.2024.
- ECDC (Qendra Evropiane për kontrollin e sëmundjeve). Të dhënat e mbikëqyrjes dhe monitorimit të tuberkulozit në Evropë 2022 – 2020 (Anglisht). <https://www.ecdc.europa.eu/>
- Kuvendi i Republikës së Kosovës, 2021. Ligji 08/L-066 mbi ndarjet buxhetore për buxhetin e Republikës së Kosovës për vitin 2022. Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës 13/2021, Prishtinë.
- IKShPK, Analiza e gjendjes shëndetësore, 2022
- IKShPK, Analiza e gjendjes shëndetësore, 2021
- IKShPK, Analiza e gjendjes shëndetësore, 2020
- IKShPK, Analiza e gjendjes shëndetësore, 2019
- IKShPK, Analiza e gjendjes shëndetësore, 2018
- IKShPK, Analiza e gjendjes shëndetësore, 2017
- IKShPK, Analiza e gjendjes shëndetësore, 2016
- IKShPK, Analiza e gjendjes shëndetësore, 2015

- IKShPK, Buletini vjetor i Sëmundjeve Infektive për vitin 2023
- IKShPK, Buletini vjetor i Sëmundjeve Infektive për vitin 2022
- IKShPK, Buletini vjetor i Sëmundjeve Infektive për vitin 2021
- IKShPK, Buletini vjetor i Sëmundjeve Infektive për vitin 2020
- IKShPK, Buletini vjetor i Sëmundjeve Infektive për vitin 2017
- IKShPK, Buletini vjetor i Sëmundjeve Infektive për vitin 2016
- IKShPK, Buletini vjetor i Sëmundjeve Infektive për vitin 2015
- IKShPK, Buletini vjetor i Sëmundjeve Infektive për vitin 2014
- IKShPK & OBSH, "Studimi intervent në Kosovë rreth njohurive, riskut, parandalimit dhe intervenimit gjatë pandemisë COVID-19", 2021
- IKShPK, Raporti i gjendjes perinatale, 2023
- IKShPK, Raporti i gjendjes perinatale, 2022
- IKShPK, Raporti i lindjeve në Kosovë, 2023
- IKShPK, Raporti i lindjeve në Kosovë, 2022
- IKShPK, Raporti i lindjeve në Kosovë, 2021
- IKShPK, Raporti i morbiditetit në Kosovë, 2023
- IKShPK, Raporti i morbiditetit në Kosovë, 2022
- IKShPK, Raporti i morbiditetit në Kosovë, 2021
- IKShPK, Raporti i morbiditetit në Kosovë, 2020
- IKShPK, Raporti i morbiditetit në Kosovë, 2019
- IKShPK, Raporti i morbiditetit në Kosovë, 2018
- IKShPK, Raporti i morbiditetit në Kosovë, 2017
- IKShPK, Raporti i morbiditetit në Kosovë, 2016
- IKShPK, Raporti i morbiditetit në Kosovë, 2015
- IKShPK, Raporti i sëmundjeve malinje në Kosovë, 2023
- IKShPK, Raporti vjetor i Departamentit të Ekologjisë Humane, 2023
- IKShPK, Raporti vjetor i Departamentit të Mikrobiologjisë, 2023
- IKShPK, Raporti vjetor i Departamentit të Mjekësisë Sociale, 2022
- IKShPK, Raporti vjetor i Departamentit të Mjekësisë Sociale, 2021
- IKShPK, Raporti vjetor i Qendrës mbi moshimin, 2023
- IKShPK, Raporti vjetor i Departamentit të Qendrës së Laboratorëve Testuese, 2023
- IKShPK, Raporti vjetor i Qendrës së Statistikave Shëndetësore, 2023
- IKShPK, Resurset Humane në Shëndetësinë e Kosovës (Sektori publik), 2023
- IKShPK, Resurset Humane në Shëndetësinë e Kosovës (Sektori publik), 2022
- IKShPK, Resurset Humane në Shëndetësinë e Kosovës (Sektori publik), 2021
- IKShPK, Resurset Humane në Shëndetësinë e Kosovës (Sektori publik), 2020
- IKShPK, Resurset Humane në Shëndetësinë e Kosovës (Sektori publik), 2019
- IKShPK, Resurset Humane në Shëndetësinë e Kosovës (Sektori publik), 2020
- IKShPK, Resurset Humane në Shëndetësinë e Kosovës (Sektori publik), 2017
- IKShPK, Resurset Humane në Shëndetësinë e Kosovës (Sektori publik), 2016

- IKShPK, Resurset Humane në Shëndetësinë e Kosovës (Sektori publik), 2015
- IKShPK, Vjetari i statistikave shëndetësore, Burimet njerëzore, aktivitetet dhe indikatorët në spitalet rajonale për vitin 2023
- IKShPK, Vjetari i statistikave shëndetësore, Burimet njerëzore, aktivitetet dhe indikatorët në spitalet rajonale për vitin 2022
- IKShPK, Vjetari i statistikave shëndetësore, Burimet njerëzore, aktivitetet dhe indikatorët në spitalet rajonale për vitin 2021
- IKShPK, Vjetari i statistikave shëndetësore, Burimet njerëzore, aktivitetet dhe indikatorët në spitalet rajonale për vitin 2020
- IKShPK, Vjetari i statistikave shëndetësore, Burimet njerëzore, aktivitetet dhe indikatorët në spitalet rajonale për vitin 2019
- IKShPK, Vjetari i statistikave shëndetësore, Burimet njerëzore, aktivitetet dhe indikatorët në spitalet rajonale për vitin 2018
- IKShPK, Vjetari i statistikave shëndetësore, Burimet njerëzore, aktivitetet dhe indikatorët në spitalet rajonale për vitin 2017
- IKShPK, Vjetari i statistikave shëndetësore, Burimet njerëzore, aktivitetet dhe indikatorët në spitalet rajonale për vitin 2016
- IKShPK, Vjetari i statistikave shëndetësore, Burimet njerëzore, aktivitetet dhe indikatorët në spitalet rajonale për vitin 2015
- International Agency for Research on Cancer (Agjencia ndërkombëtare për hulumtim të kancereve), <https://geo.iarc.fr/today/en> . Qasja e fundit 29 prill 2024.
- MSh, Divizioni i Kujdesit Parësor Shëndetësor, 2021
- MSh, IPSH të licencuara 17.05.2018-24.11.2022, <https://msh.rks-gov.net/>, qasja e fundit dhjetor 2022
- <http://masht.rks-gov.net/http://ask.rks-gov.net>
- MSh, Programi Kombëtar i Kontrollit të TB, 2023
- QRShP Ferizaj, Raporti vjetor, 2023
- QRShP Gjakovë, Raporti vjetor, 2023
- QRShP Gjilan, Raporti vjetor, 2023
- QRShP Mitrovicë, Raporti vjetor, 2023
- QRShP Pejë, Raporti vjetor, 2023
- QRShP Prizren, Raporti vjetor, 2023
- WHO European Data Warehouse. Hospitals per 100,000. (Anglisht). <https://gateway.euro.who.int/>. Qasja e fundit 12.06.2024.